

ЗВІТ TERN 01-20up ПРО ОНОВЛЕННЯ КРЕДИТНОГО РЕЙТИНГУ ТА РЕЙТИНГУ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ ТЕРНОПІЛЬСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

Об'єкт рейтингування:	Тернопільська міська територіальна громада
Код ЄДРПОУ:	34334305
Тип рейтингу:	Довгостроковий кредитний рейтинг за Національною рейтинговою шкалою
Рейтингова дія:	оновлення
Рівень кредитного рейтингу:	uaA
Прогноз:	у розвитку
Дата оновлення:	12.06.2025 р.
Рейтингова дія:	оновлення
Результат оновлення:	підтвердження
Об'єкт рейтингування:	Тернопільська міська територіальна громада
Тип рейтингу:	Рейтинг інвестиційної привабливості
Рівень рейтингу:	invA+
Дата оновлення:	12.06.2025 р.
Рейтингова дія:	оновлення
Результат оновлення:	підтвердження

Кредитні рейтинги, визначені Рейтинговим агентством «IBI-Rating» не є рекомендацією щодо «купівлі» чи «продажу» того чи іншого цінного паперу або відносно ризику отримання збитків, за винятком випадків, коли це обумовлено окремо.

Рейтинг інвестиційної привабливості, визначений Рейтинговим агентством «IBI-Rating», не є рекомендацією щодо інвестування, а є лише думкою щодо привабливості громади, підприємства з точки зору інвестування в нього та ризиків, пов'язаних з даною інвестицією.

ВИЗНАЧЕННЯ ТЕРМІНІВ

Кредитний рейтинг – умовне визначення рівня кредитоспроможності об'єкту рейтингування загалом та/або його окремого боргового зобов'язання за Національною рейтинговою шкалою, що визначена Постановою КМУ №665 від 26.04.2007 р.

Кредитний рейтинг позичальника – характеризує рівень спроможності контрагента своєчасно та в повному обсязі виплачувати відсотки і основну суму за борговими зобов'язаннями відносно боргових зобов'язань інших позичальників.

Кредитний рейтинг цінних паперів емітента – характеризує рівень спроможності позичальника (емітента) своєчасно та у повному обсязі обслуговувати зобов'язання за цінними паперами.

Кредитний рейтинг представляє собою оціночне судження Рейтингового агентства «IBI-Rating» щодо надійності (кредитоспроможності) об'єкту рейтингування або його окремого боргового зобов'язання відносно інших об'єктів. Оскільки за своєю сутністю рейтинги націлені на перспективу і включають припущення та прогнози щодо майбутніх подій, на них можуть впливати майбутні події та умови, існування яких не можна було передбачити на етапі визначення (оновлення) рейтингу.

Кредитний рейтинг може мати позначення «+» або «-», за рахунок яких виділяють проміжні категорії рейтингу відносно основних категорій (рівнів). Вказані позначення не застосовуються до наступних рівнів: **uaD**, **uaC**, **uaAAA**.

Кредитний рейтинг супроводжується **прогнозом кредитного рейтингу** (позитивний, стабільний, негативний та що розвивається). Прогноз кредитного рейтингу є коментарем стосовно переважних тенденцій, які впливають на кредитний рейтинг, з точки зору його можливої (але не обов'язкової) зміни в подальшому.

РЕЙТИНГОВІ ДІЇ

Визначення та оновлення кредитного рейтингу здійснюється шляхом застосування аналітиками Рейтингового агентства «IBI-Rating» підходів та методологій, які створені Рейтинговим агентством з урахуванням вітчизняних особливостей та законодавчих вимог, а також – на базі міжнародної практики. Підходи та методології Рейтингового агентства переглядаються та оновлюються на постійній основі.

Кредитний рейтинг ґрунтується на відомостях, що подаються об'єктом рейтингування, і публічній інформації про об'єкт рейтингування та середовище його діяльності. Рівень кредитного рейтингу залежить від якості, однорідності та повноти інформації, яку отримує Рейтингове агентство в ході визначення (оновлення) кредитного рейтингу. Уповноважене Рейтингове агентство не проводить додатковий аудит фінансового стану об'єкта рейтингування та поданої ним інформації.

Кредитний рейтинг може бути змінений у разі появи нових відомостей про об'єкт рейтингування та в інших випадках, які Рейтингове агентство вважатиме достатніми для перегляду рейтингу.

Кредитний рейтинг може бути призупинений, а потім відкликаний, якщо позичальник не подає уповноваженому Рейтинговому агентству інформацію, необхідну для поновлення рейтингу, або з інших причин.

Моніторинг рейтингу здійснюється на постійній основі та підлягає перегляду не рідше, ніж раз на півріччя.

ТЕРМІНИ ТА ВИЗНАЧЕННЯ

ЖКГ	Житлово-комунальне господарство
КМУ	Кабінет Міністрів України
ВРУ	Верховна рада України
Тернопільська МТГ	Тернопільська міська територіальна громада
ТМР	Тернопільська міська рада
ДССУ	Державна служба статистики України
ДКСУ	Державна казначейська служба України
ЗУ	Закон України
МФО	Міжнародна фінансова організація
ПСЕР	Програма соціально-економічного розвитку
МСП	Малі суб'єкти підприємництва
ЦНАП	Центр надання адміністративних послуг
ПДФО	Податок на доходи фізичних осіб

РІВЕНЬ РЕЙТИНГУ	ХАРАКТЕРИСТИКА
Інвестиційні рівні	
uaAAA	Позичальник або окремий борговий інструмент з рейтингом uaAAA характеризується найвищою кредитоспроможністю порівняно з іншими українськими позичальниками або борговими інструментами.
uaAA	Позичальник або окремий борговий інструмент з рейтингом uaAA характеризується дуже високою кредитоспроможністю порівняно з іншими українськими позичальниками або борговими інструментами.
uaA	Позичальник або окремий борговий інструмент з рейтингом uaA характеризується високою кредитоспроможністю порівняно з іншими українськими позичальниками або борговими інструментами. Рівень кредитоспроможності означає чутливість до впливу несприятливих комерційних, фінансових та економічних умов.
uaBBB	Позичальник або окремий борговий інструмент з рейтингом uaBBB характеризується достатньою кредитоспроможністю порівняно з іншими українськими позичальниками або борговими інструментами. Рівень кредитоспроможності залежить від впливу несприятливих комерційних, фінансових та економічних умов.
Спекулятивні рівні	
uaBB	Позичальник або окремий борговий інструмент з рейтингом uaBB характеризується кредитоспроможністю нижчою ніж достатня порівняно з іншими українськими позичальниками або борговими інструментами. Висока залежність рівня кредитоспроможності від впливу несприятливих комерційних, фінансових та економічних умов.
uaB	Позичальник або окремий борговий інструмент з рейтингом uaB характеризується низькою кредитоспроможністю порівняно з іншими українськими позичальниками або борговими інструментами. Дуже висока залежність рівня кредитоспроможності від впливу несприятливих комерційних, фінансових та економічних умов.
uaCCC	Позичальник або окремий борговий інструмент з рейтингом uaCCC характеризується дуже низькою кредитоспроможністю порівняно з іншими українськими позичальниками або борговими інструментами. Існує потенційна ймовірність дефолту.
uaCC	Позичальник або окремий борговий інструмент з рейтингом uaCC характеризується високою ймовірністю дефолту.
uaC	Очікується дефолт позичальника за борговими зобов'язаннями.
uaD	Дефолт. Виплата відсотків і основної суми за борговими зобов'язаннями позичальника припинена до настання строку платежу без досягнення згоди з кредиторами щодо реструктуризації заборгованості.

ПРИМІТКИ

У разі застосування Національної рейтингової шкали можуть використовуватися такі додаткові позначення:

ua	Рейтинги визначені за Національною рейтинговою шкалою.
«-» або «+»	Проміжні категорії рейтингу відносно основних категорій.
(pi)	Рейтинги, визначені на підставі використання лише публічної інформації.
відкликаний	Рейтинг, відкликаний у зв'язку з тим, що суб'єкт рейтингової оцінки не надає необхідної інформації для оновлення рейтингу або з інших причин передбачених договірними відносинами
призупинений	Рейтинг, що може бути відкликаний (як проміжний етап перед його можливим відкликанням) у зв'язку з тим, що суб'єкт рейтингової оцінки не надає необхідної інформації для оновлення рейтингу або з інших причин передбачених договірними відносинами.

Кредитний рейтинг Тернопільської міської територіальної громади підтверджено на рівні uaA з прогнозом «у розвитку» та збереженням у контрольному списку (CreditWatch)

Позичальник або окремий борговий інструмент з рейтингом **uaA** характеризується високою кредитоспроможністю порівняно з іншими українськими позичальниками або борговими інструментами та має чутливість до впливу несприятливих комерційних, фінансових та економічних умов. Прогноз кредитного рейтингу «у розвитку» означає, що існує висока ймовірність зміни рейтингу протягом року.

Збереження рейтингу у Контрольному списку обумовлено військовим станом, який запроваджено у зв'язку з початком війни Росії проти України, а також активними воєнними діями на території України, що створює суттєвий негативний вплив на економічний стан країни та її фінансову стабільність.

РЕЙТИНГОВА ІСТОРІЯ (ПОВНУ ІСТОРІЮ НАВЕДЕНО НА САЙТІ РЕЙТИНГОВОГО АГЕНТСТВА)

Рівень рейтингу:	uaBBB	uaBBB+	uaA	uaA	uaA	uaA	uaA	uaA
Прогноз:	стабільний	стабільний	у розвитку	негативний	у розвитку	у розвитку	у розвитку	у розвитку
Дата:	27.06.2013	02.05.2018	03.12.2021	18.03.2022	28.06.2023	19.12.2023	06.11.2024	12.06.2025
Рейтингова дія:	визначення	оновлення	оновлення	оновлення	оновлення	оновлення	оновлення	оновлення

ФАКТОРИ, ЩО ПІДТРИМУЮТЬ РІВЕНЬ КРЕДИТНОГО РЕЙТИНГУ ТЕРНОПІЛЬСЬКОЇ МТГ

- високий рівень консолідації діяльності міської влади та відповідність системи менеджменту якості міжнародному стандарту ISO 9001:2015;
- значення Тернопільської МТГ як одного з розвинених промислових, культурних, наукових та транспортних центрів Західної України;
- зростання доходів громади, незважаючи на посилення негативних явищ в економіці і бюджетному секторі країни та тлі воєнного стану, перевиконання планових показників отримання доходів за 2023 та 2024 роки;
- достатній рівень бюджетної забезпеченості, ліквідності бюджету та низький рівень прямого боргового навантаження.

ФАКТОРИ, ЩО ОБМЕЖУЮТЬ РІВЕНЬ КРЕДИТНОГО РЕЙТИНГУ ТЕРНОПІЛЬСЬКОЇ МТГ

- високий рівень зношеності житлових будинків та інфраструктури ЖКГ;
- низька рентабельність операційної діяльності ряду комунальних підприємств, що змушує міську владу спрямовувати кошти бюджету територіальної громади на їх підтримку;
- суттєвий рівень консолідованого боргового навантаження;
- тривалі військові дії на території України через агресію з боку РФ, невизначеність щодо перспектив розвитку економіки та погіршення умов діяльності;
- залежність виконання бюджету громади від державного регулювання (обмеження окремих видаткових операцій для органів місцевої влади призводить до недофінансування потреб соціально-економічного розвитку).

ФАКТОРИ, ЩО МОЖУТЬ ПРИЗВЕСТИ ДО ПЕРЕГЛЯДУ РІВНЯ КРЕДИТНОГО РЕЙТИНГУ ТЕРНОПІЛЬСЬКОЇ МТГ

Позитивний вплив на кредитний рейтинг може мати: збереження позитивної динаміки ключових показників соціально-економічного розвитку Тернопільської МТГ, за умови достатньої ліквідності бюджету та помірного рівня боргового навантаження.

Негативний вплив на кредитний рейтинг може мати: погіршення показників виконання бюджету та/або зниження його ліквідності (в тому числі, внаслідок зниження ділової активності та недоотримання податків у зв'язку із повномасштабним вторгненням РФ та оголошенням військового стану в Україні); зниження ефективності управління фінансами на місцевому рівні, погіршення показників соціально-економічного розвитку тощо.

ВИЗНАЧЕННЯ ТЕРМІНІВ

Рейтинг інвестиційної привабливості – це думка рейтингового агентства щодо привабливості міста, регіону, підприємства, окремого бізнес-проєкту з точки зору інвестування в нього та ризиків, пов'язаних з даною інвестицією. Цей вид рейтингу дає можливість потенційному інвестору оцінити сприятливість чи несприятливість інвестиційного клімату та переваги або недоліки інвестування.

Рейтингова шкала інвестиційної привабливості – відображає відносне ранжування рівнів інвестиційної привабливості об'єктів рейтингування з характеристикою основних ризиків, притаманних тому чи іншому рівню.

Проміжна категорія рейтингу – Рейтинг інвестиційної привабливості може мати додаткові позначення «+» або «-», що відображають проміжні рівні рейтингу відносно основних рівнів. Вказані позначення не застосовуються до наступних рівнів: *invAAA* та *invC*.

РЕЙТИНГОВІ ДІЇ

Визначення та оновлення Рейтингу інвестиційної привабливості здійснюється у відповідності до підходів та методології, які розроблені IBI-Rating з урахуванням вітчизняних особливостей, законодавчих вимог та міжнародної практики. Підходи та методологія Агентства переглядаються та оновлюються на постійній основі з метою забезпечення об'єктивності рейтингу, в силу зміни внутрішніх та зовнішніх факторів, також законодавства.

Рейтинг інвестиційної привабливості визначається згідно інформації, наданої суб'єктом оцінки та публічної інформації про об'єкт оцінки та середовище його діяльності, яку Агентство вважає достовірною. Рівень Рейтингу інвестиційної привабливості залежить від якості, однорідності та повноти інформації, яку отримує Агентство в ході рейтингового процесу.

Рейтинг інвестиційної привабливості може бути переглянутий у разі виявлення нових відомостей про об'єкт оцінки та в інших випадках, які передбачені методологією та вважаються достатніми для перегляду рейтингу.

Рейтинг інвестиційної привабливості може бути відкликаний, якщо суб'єкт рейтингування не надає уповноваженому агентству інформацію, необхідну для поновлення рейтингу, або з інших причин передбачених договірними відносинами. Моніторинг рейтингу здійснюється на постійній основі та підлягає перегляду не рідше, ніж раз на півріччя.

РІВЕНЬ РЕЙТИНГУ	ХАРАКТЕРИСТИКА
invAAA	Об'єкт рейтингування з рейтингом invAAA характеризується винятковою інвестиційною привабливістю, порівняно з іншими об'єктами рейтингування за практично повної відсутності пов'язаних з інвестицією ризиків.
invAA	Об'єкт рейтингування з рейтингом invAA характеризується відмінною інвестиційною привабливістю, порівняно з іншими об'єктами рейтингування. Спостерігається певна чутливість до впливу інвестиційних ризиків.
invA	Об'єкт рейтингування з рейтингом invA характеризується високою інвестиційною привабливістю, порівняно з іншими об'єктами рейтингування. Спостерігається чутливість до впливу інвестиційних ризиків.
invBBB	Об'єкт рейтингування з рейтингом invBBB характеризується достатньою інвестиційною привабливістю, порівняно з іншими об'єктами рейтингування. Спостерігається залежність від впливу інвестиційних ризиків.
invBB	Об'єкт рейтингування з рейтингом invBB характеризується інвестиційною привабливістю, нижчою ніж достатня, порівняно з іншими об'єктами рейтингування. Існує імовірність виникнення певних проблем через чутливість до впливу інвестиційних ризиків.
invB	Об'єкт рейтингування з рейтингом invB характеризується недостатньою інвестиційною привабливістю, порівняно з іншими об'єктами рейтингування. Імовірність виникнення проблем обумовлена суттєвою чутливістю до впливу інвестиційних ризиків.
invCCC	Об'єкт рейтингування з рейтингом invCCC характеризується низькою інвестиційною привабливістю, порівняно з іншими об'єктами рейтингування. Для об'єкта притаманний значний інвестиційний ризик.
invCC	Об'єкт рейтингування з рейтингом invCC характеризується дуже низькою інвестиційною привабливістю, порівняно з іншими об'єктами рейтингування. Для об'єкта притаманний дуже високий інвестиційний ризик.
invC	Об'єкт рейтингування з рейтингом invC характеризується наднизькою інвестиційною привабливістю, порівняно з іншими об'єктами рейтингування. Для об'єкта притаманний екстремальний інвестиційний ризик.

ПРИМІТКИ

У разі застосування Рейтингової шкали інвестиційної привабливості можуть використовуватися такі додаткові позначення:

inv	Рейтинги визначені за Рейтинговою шкалою інвестиційної привабливості.
«-» або «+»	Проміжні категорії рейтингу відносно основних категорій. Не використовуються з рейтингом invAAA та invC
(pi)	Рейтинги, визначені на підставі використання лише публічної інформації.
відкликаний	Рейтинг, відкликаний у зв'язку з тим, що суб'єкт рейтингової оцінки не надає необхідної інформації для оновлення рейтингу або з інших причин передбачених договірними відносинами
призупинений	Рейтинг, що може бути відкликаний (як проміжний етап перед його можливим відкликанням) у зв'язку з тим, що суб'єкт рейтингової оцінки не надає необхідної інформації для оновлення рейтингу або з інших причин передбачених договірними відносинами.

**Рейтинг інвестиційної привабливості Тернопільської МТГ
підтверджено на рівні invA+ «Висока інвестиційна привабливість»**

Громада з рейтингом **invA** характеризується високою інвестиційною привабливістю, порівняно з іншими об'єктами рейтингування. Спостерігається чутливість до впливу інвестиційних ризиків.

РЕЙТИНГОВА ІСТОРІЯ (ПОВНУ ІСТОРІЮ НАВЕДЕНО НА САЙТІ РЕЙТИНГОВОГО АГЕНТСТВА)

Рівень рейтингу:	invBBB	invBBB+	invA-	invA	invA+	invA+	invA+	invA+
Дата:	27.06.2013	28.04.2016	20.06.2017	08.05.2019	03.12.2021	19.12.2023	06.11.2024	12.06.2025
Рейтингова дія:	визначення	оновлення	оновлення	оновлення	оновлення	оновлення	оновлення	оновлення

ФАКТОРИ, ЩО ПІДТРИМУЮТЬ РІВЕНЬ РЕЙТИНГУ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ

- ефективна промислова та інвестиційна політика, спрямована на розвиток малого бізнесу, підтримку місцевих виробників та розширення міжнародного співробітництва;
- розвинена транспортна та інженерна інфраструктура, проведення робіт з її модернізації та підвищення енергоефективності;
- наявність достатньої кількості земельних ресурсів та нерухомого майна, які можуть бути використані для ведення підприємницької діяльності, прозора система продажі комунального майна та надання його в оренду, ведення робіт в напрямку розвитку індустріального парку;
- значний кадровий потенціал, що зумовлено розвиненою інфраструктурою професійної та вищої освіти, та значною часткою працездатного населення;
- висока інформаційна прозорість діяльності міської влади та якісна організація комунікації з потенційними інвесторами;
- значний туристичний потенціал, добрий стан екології та проведення робіт в напрямку її покращення;
- досвід успішної реалізації інвестиційних проєктів, в тому числі, з залученням іноземних ресурсів.

ФАКТОРИ, ЩО ОБМЕЖУЮТЬ РІВЕНЬ РЕЙТИНГУ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ

- збереження суттєвих операційних та інвестиційних ризиків через триваючі військові дії на території України;
- обмежені можливості підтримки економічного потенціалу на локальному рівні, що зумовлено особливостями фіскального та бюджетного законодавства України.

ФАКТОРИ, ЩО МОЖУТЬ ПРИЗВЕСТИ ДО ПЕРЕГЛЯДУ РЕЙТИНГУ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ

Позитивний вплив на рейтинг матимуть: вдосконалення нормативної бази та успішна реалізація базових програм розвитку громади, зростання більшості показників соціально-економічного розвитку до загальнодержавного рівня, покращення стану інфраструктури.

Негативний вплив на рейтинг матимуть: реалізація державної політики, спрямованої на скорочення власних операційних і фінансових можливостей населених пунктів, суттєве погіршення якості комунальної та бізнес-інфраструктури громади, виявлення скарг з боку інвесторів на діяльність місцевої влади; розвиток рейдерства та корупції.

ЗМІСТ

1. ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ	8
2. ОРГАНІЗАЦІЯ СИСТЕМИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ	8
2.1. Адміністративна структура та система управління	8
2.2. Взаємодія гілок влади	9
2.3. Прозорість діяльності місцевої ради	9
3. СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК МТГ	10
3.1. Місцева економіка	10
3.2. Ринок праці	12
3.3. Міська інфраструктура та соціальна сфера	13
4. БЮДЖЕТНА ЗАБЕЗПЕЧЕНІСТЬ ГРОМАДИ	17
4.1. Структура доходної та видаткової частини бюджету	18
4.2. Рівень ліквідності бюджету громади	20
5. РІВЕНЬ МІСЦЕВОГО БОРГУ ТА БОРГОВА ПОЛІТИКА	20
5.1. Прямий борг	20
5.2. Гарантійні зобов'язання Тернопільської міської ради	21
5.3. Кредити комунальних підприємств	21
5.4. Консолідований борг Тернопільської міської ради	24
6. ІНВЕСТИЦІЙНИЙ ПОТЕНЦІАЛ	25
6.1. Природно-географічний потенціал та стан екології	25
6.2. Кадровий потенціал	28
6.3. Матеріальна база для розвитку бізнесу	28
6.4. Міська промислова та інвестиційна політика	35
Висновок	43
Показники соціально-економічного розвитку Тернопільської МТГ	45
Бюджетні показники	46

1. ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ

Тернопільська міська територіальна громада розташована в західній частині України, в Тернопільському районі Тернопільської області. Адміністративним центром громади є м. Тернопіль.

Область не має спільних кордонів з іншими країнами та межує з Івано-Франківською, Львівською, Рівненською, Хмельницькою та Чернівецькою областями.

Тернопіль – політико-адміністративний, економіко-діловий, релігійний та культурний центр Тернопільської області. Один із трьох головних центрів історико-географічного регіону Галичина. Головне місто Галицького Поділля.

Місто Тернопіль розташоване на Тернопільському плато Подільської височини Східно-Європейської рівнини. Через місто протікає річка Серет. Найбільшою водоймою міста є Тернопільський став, розташований на річці Серет. Територія міста – 58,5 км².

Тернопільська міська територіальна громада була створена внаслідок добровільного приєднання до м. Тернополя 10 населених пунктів Зборівського району. До складу громади входять 11 населених пунктів, в тому числі м. Тернопіль та 10 сільських населених пунктів: Курівці, Кобзарівка, Вертелка, Малашівці, Іванківці, Чернихів, Глядки, Плесківці, Городище та Носівці¹.

У зв'язку із приєднанням до м. Тернополя ряду населених пунктів, у 2018 році міською радою внесені зміни до Генерального плану та плану зонування території та визначено на довгострокову перспективу основні напрямки розвитку територій. На території громади діє Програма оновлення, актуалізації містобудівної, топографо-геодезичної документації та впровадження геоінформаційної системи ведення містобудівного кадастру.

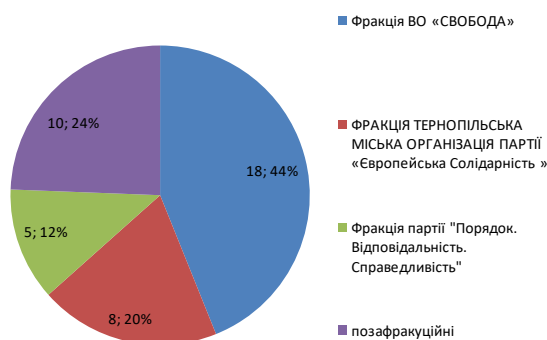
Площа громади – 167,1 км², чисельність населення 226,6 тис. осіб (на момент створення).

Рішенням міської ради у 2021 році на території Тернопільської міської територіальної громади утворено чотири старостинські округи:

- Курівецький старостинський округ з центром в селі Курівці, до складу якого входить територія села Курівці;
- Малашовецький старостинський округ з центром в селі Іванківці, до складу якого входить територія сіл Малашівці та Іванківці;
- Чернихівський старостинський округ з центром в селі Чернихів, до складу якого входить територія сіл Чернихів, Глядки, Плесківці;
- Кобзарівський старостинський округ з центром в селі Кобзарівка, до складу якого входить територія сіл Кобзарівка, Вертелка, Городище, Носівці.

2. ОРГАНІЗАЦІЯ СИСТЕМИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

2.1. Адміністративна структура та система управління

Діаграма 1. Структура Тернопільської міської ради

Джерело: сайт Тернопільської міської ради

Місто Тернопіль як центр МТГ не має в своєму складі поділу на райони, в місті відсутні районні ради та їх виконавчі органи. Система місцевого самоврядування в громаді складається з територіальної громади міста, міської ради, міського голови, виконавчих органів Тернопільської міської ради та органів самоорганізації населення, а також старост, що є членами виконавчого комітету міської територіальної громади та обрані територіальними громадами, приєднаними до міста Тернополя.

Тернопільська міська рада є органом місцевого самоуправління, що представляє територіальну громаду Тернопільської МТГ та здійснює від її імені та в її інтересах функції, повноваження місцевого самоврядування, що визначені Конституцією України, Законами України «Про місцеве самоврядування в Україні», «Про статус депутатів

¹ <https://ternopilcity.gov.ua/sesiya/rishennya-sesii/36717.html>

місцевих рад», Європейської хартії місцевого самоврядування та іншими законодавчими актами. Загальний склад Тернопільської міської ради нараховує 41 депутата.

У складі міської ради найбільшу кількість голосів (43% та 18 депутатських мандатів) продовжує утримувати фракція Всеукраїнського об'єднання «Свобода», до складу якого входить міський голова Сергій Надал, що втретє очолює Тернопільську міську раду. На другому місці за кількістю депутатів - Політична партія «Європейська солідарність» (8 депутатів, 20% від загальної кількості). Позафракційні депутати (10 осіб) формують 24% міської ради.

2.2. Взаємодія гілок влади

Голова міської ради має 5 заступників. При міській раді працюють 7 постійно діючих комісій. Засідання виконавчого комітету міської ради проходять у відповідності до плану засідань. На засідання запрошуються: керівники відділів, управлінь, інших виконавчих органів міської ради, підприємств, організацій та установ міста відповідно до винесених на розгляд питань. У засіданні можуть брати участь голови постійних депутатських комісій та депутати міської ради, представники засобів масової інформації та громадяни.

Розвиток громади здійснюється відповідно до Стратегії розвитку Тернопільської міської територіальної громади до 2027 року (із перспективою дії до 2034 року), затвердженої рішенням міської ради №8/47/17 від 02.05.2025 р. (попередня стратегія, затверджена рішенням міської ради від 25.10.2019 року №7/39/134 «Про затвердження Стратегічного плану розвитку Тернопільської міської територіальної громади до 2029 року», втратила чинність).

Міська рада працює відповідно до Політики у сфері якості виконавчих органів Тернопільської міської ради, затвердженої рішенням Виконавчого комітету міської ради №334 від 06.05.2021 р.

Впроваджена ще в 2011 році система управління якістю дозволяє усувати дублюючі функції, уніфікувати документообіг, чітко розподіляти завдання між працівниками, надавати якісні та доступні послуги громаді тощо. Сертифікати відповідності системи менеджменту якості міжнародному стандарту ISO 9001 у сфері надання адміністративних та неадміністративних послуг Тернопільська міська рада отримала у 2011, 2014, 2017, 2018 та 2020 роках. Підтвердженням результативного функціонування системи управління якістю є успішне проходження міською радою ресертифікаційного аудиту 19-20 жовтня 2023 року.

На підставі аудиторських звітів № W-A678723/GC/9001, № PCA-00083/9001 міжнародним сертифікаційним органом DEKRA та органом по сертифікації в національній системі України ТОВ «Глобал Сертифік» прийнято рішення, що система управління якістю повністю відповідає вимогам міжнародного стандарту ISO 9001:2015, національного стандарту ДСТУ ISO 9001:2015. Сертифікати, видані на період з 17.11.2023 р. по 16.11.2026 р.

Також міська рада успішно пройшла наглядний аудит 03-04 жовтня 2024 року.

Враховуючи, що політичні конфлікти можуть призвести до обмежень у виконанні владних повноважень чи до погіршення соціально-економічної ситуації в громаді, аналітики рейтингового агентства приділяють значну увагу моніторингу публічної інформації із зазначених питань. За результатами моніторингу розвитку Тернопільської громади у аналізованому періоді, не було виявлено конфліктів на рівні місцевої влади, та у відносинах між місцевою владою та центральними органами виконавчої влади. За результатами дев'ятого муніципального опитування, проведеного соціологічною групою «Рейтинг» в квітні-травні 2024 року, Тернопіль знаходиться на 10 місці (серед 21 міста) за показником «рівень схвалення діяльності місцевої влади» – 43% мешканців задоволені діями міського голови та 41% - діями міської ради².

2.3. Прозорість діяльності місцевої ради

Тернопільська міська рада має достатньо інформативний офіційний сайт, на якому регулярно оновлюється інформація. Оприлюднюються всі документи, що стосуються розвитку громади: стратегії, плани, галузеві програми, містобудівна документація. Також на сайті оприлюднюються плани та звіти щодо управління місцевим боргом та регулярно публікуються рішення виконавчого комітету та відеозаписи його засідань. Крім того, місто Тернопіль оприлюднює 486 наборів даних на порталі відкритих даних³.

Для здійснення закупівель та проведення конкурсів на право оренди майна комунальної власності Тернопільська міська рада використовує систему Prozorro. Також Тернопільська міська рада у своїй роботі застосовує Єдиний вебпортал використання публічних коштів E-DATA. Сесії Тернопільської міської ради відкриті для громадськості, під час засідань йде пряма трансляція в он-лайн режимі.

З 2019 року на сайті Тернопільської міської ради у рубриці «Послуги та майно громади» розміщується інформація щодо запланованих ремонтів вулиць, міжквартального проїзду, інших об'єктів благоустрою.

² https://iri.org.ua/sites/default/files/surveys/Ninth_Municipal%20survey_May%202024_UA_graphs%20%281%29.pdf

³ <https://data.gov.ua/organization/ternopilska-miska-rada>

Створено сайт «Порушення правил паркування», через який водії можуть знайти оперативну інформацію щодо часу та обставин притягнення їх до адміністративної відповідальності за порушення правил паркування у Тернополі. Також створено канал комунікації – сіті-бот «Назар», через який мешканці зможуть отримати повідомлення про планові та аварійні відключення комунікацій (світло, вода, опалення) за конкретною адресою. Розсилка відбувається через Viber, Telegram та Facebook. З 01.03.2020 року у Тернополі розпочав роботу онлайн-сервіс запису дітей у школи та в позашкільні навчальні заклади (гуртки, секції, на відділи музичних та художніх шкіл, у ДЮСШ тощо).

В громаді використовуються різноманітні інструменти для участі громадськості в прийнятті рішень. Так, впроваджено «Громадський бюджет» та «Шкільний громадський бюджет», проводяться громадські слухання.

Для налагодження взаємодії та конструктивної співпраці громадськості та Тернопільської міської ради, при виконавчому комітеті працюють 8 експертних рад за різноманітним напрямками діяльності (бюджет, економіка ЖКГ, соціальна політика тощо)⁴. До складу цих рад входять представники громадськості, що є спеціалістами у сферах, які відповідають напрямку діяльності певної ради.

З метою розвитку електронного урядування, електронної демократії та впровадження електронних послуг, було реалізовано Концепцію розвитку е-урядування Тернопільської міської територіальної громади на 2019-2020 роки. З метою реагування на звернення громадян функціонує інструмент «Електронна петиція». Створено онлайн-інструменти для подачі електронного запиту та звернення на розгляд у Тернопільську міську раду, а також онлайн-інструмент для подачі скарг на поведінку посадових осіб Тернопільської міської ради.

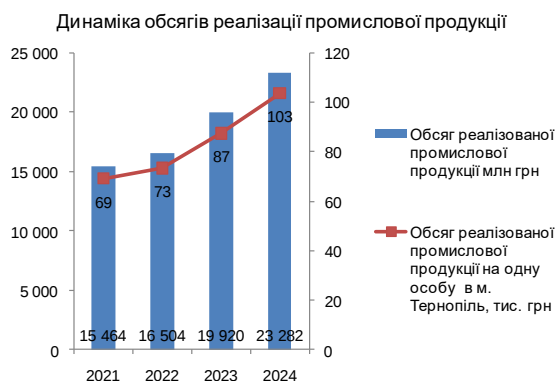
У 2019 році Тернопіль долучився до Міжнародної Хартії відкритих даних – ініціативи, яка сприяє реалізації принципів, стандартів і найкращих практик відкритих даних у всьому світі. За високі досягнення у роботі Тернопіль нагородили відзнакою OpenDataCityAward.

У 2021 році Тернопіль увійшов до чотирьох міст-лідерів, де найкращий рівень реалізації політики відкритих даних в Україні за даними Міністерства цифрової трансформації України, проведеного спільно з проектом USAID/UK aid TAPAS Project/Прозорість та підзвітність у держуправлінні та послугах. Також за результатами 2021 року Тернопіль – у трійці міст України з найвищим відсотком виконання зобов'язань «Кодексу прозорої міської влади».

3. СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК МТГ

3.1. Місцева економіка

3.1.1. Промисловість

Діаграма 2. Обсяги реалізації промислової продукції

Джерело-дані ТМР

Виробничий потенціал Тернопільської ТГ складається з понад 110 промислових підприємств, які забезпечують виробництво та реалізацію промислової продукції. Основа промисловості - підприємства харчової, легкої, целюлозно-паперової промисловості, з виробництва електричного та електронного устаткування, інших неметалевих виробів.

Економіка Тернопільської громади, незважаючи на широкомасштабні воєнні дії в країні, продовжує працювати та забезпечувати внутрішній ринок товарами та послугами та відіграє значну роль у наповненні бюджету громади. Обсяг реалізованої промислової продукції за 2024 рік склав 23,3 млрд грн., що на 16,88% перевищує обсяги 2023 року. Як простежується з діаграми, незважаючи на війну, обсяги реалізації промислової продукції зростають, та за 2024 рік перевищують довоєнні показники.

3.1.2. Внутрішня торгівля

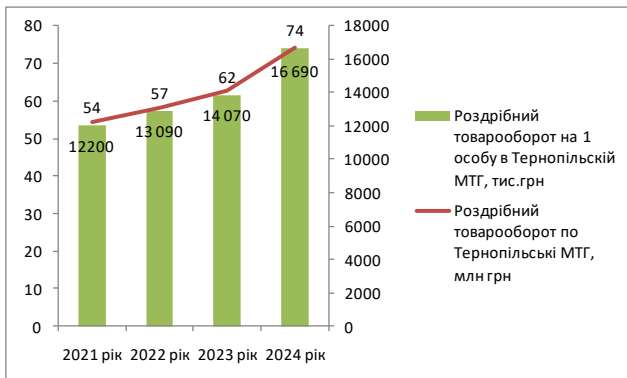
Сучасний споживчий ринок громади є достатньо стабільним, насиченим товарами і послугами, з розвиненою мережею підприємств торгівлі, ресторанного господарства та побутового обслуговування населення. При цьому затверджено єдиний Порядок і Схему розміщення тимчасових споруд, розроблено архітектурні типи тимчасових споруд для здійснення підприємницької діяльності.

Станом на 01.01.2025 р. функціонувало:

- 658 стаціонарних торгових підприємств, з них продовольчих – 269, непродовольчих – 237, змішаного типу – 152 (в т. ч. 3 гіпермаркети – «Епіцентр – К», «АРС-Кераміка», «Метро»);

⁴ <https://ternopolcity.gov.ua/uchast-gromadskosti/konsultativni-ta-doradchi-organi/ekspertni-radi/>

- 249 закладів ресторанного господарства та громадського харчування;
- 632 об'єктів побутового обслуговування;
- 428 тимчасових споруд та об'єктів дрібнороздрібної торгівлі;
- 37 АЗС та ГЗС.

Діаграма 3. Динаміка роздрібно торгівлі.

Джерело- дані ТМР

відведено 86,7 тис. кв. м.

Обсяг роздрібного товарообороту у 2024 році склав 16 690 млн грн, що на 18,6% більше, ніж у 2023 році.

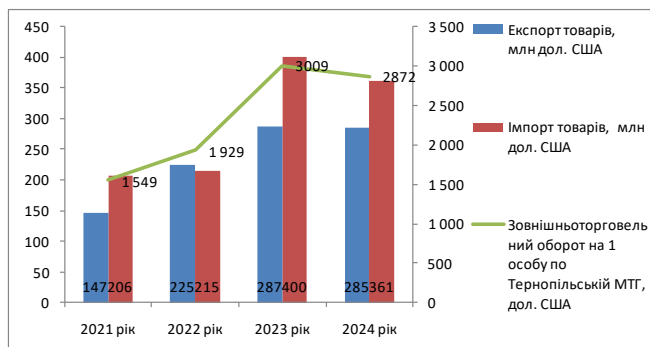
Головним чинником розвитку сфери торгівлі та побутового обслуговування населення є суттєві обсяги закордонних грошових трансфертів в структурі сукупних ресурсів домогосподарств, що зумовлює високі обсяги внутрішнього споживання.

3.1.3. Зовнішньоекономічна діяльність

У 2024 році зовнішньоторгівельні операції товарами місто здійснювало із партнерами із 88 країн світу.

Зовнішньоторгівельний оборот товарів за 2024 рік склав 646 126,8 тис. дол. США (94,1% від обсягів 2023 року).

Обсяги експорту склали 285 197,8 тис. дол. США (99,5% від обсягів 2023 року). Обсяг імпорту – 360 929 тис. дол. США (90,2% від обсягів 2023 року).

Діаграма 4. Зовнішньоекономічна діяльність

Джерело- дані ТМР

харчові продукти (13,4%). В структурі імпорту переважає: продукція машинобудування (21,6% від загального обсягу імпорту за 2024 рік) та мінеральні продукти (19%). Також суттєву частку імпорту (16%) складали живі тварини та продукти тваринного походження.

Працюють наступні торгівельні мережі: «АТБ – маркет», «Продукс», «Свої», «Сім 23», «Сімі», «Сільпо», «Рукавичка», «Торба», «Калина», «Родина ковбаска», «Опілля», «Юник», «Карамелька», «Смаколик», «Ксеня», «Вацак», «Мобургер», «Ровер», «Галія балувана», «Фреш маркет», «Тайстра», «Мерсі», «Близенько», «SPAR», «ROSHEN», «Додому», «Вина світу», «Могорич», «OKWINE», «Микулин», «Щедрик», «Галіція», «Студія м'яса», «М'ясна лінія», «Щедра курочка», ФЕРМЕРСЬКА ПРАВДИВА», «Аврора», «Копійочка», «Єва», «Ватсонс», «Є таке», «Щодня», «PROSTOR», «Канц Клас», «Книгарня Є», «Золотий вік», «Укрзолото», «Фокстрот».

В місті нараховується 21 діючий ринок. Загальна площа ринків складає 109,8 тис. кв. м, з якої під торгівлю

До країн СНД було експортовано 2,4% усіх товарів, до країн Європи – 53,3%.

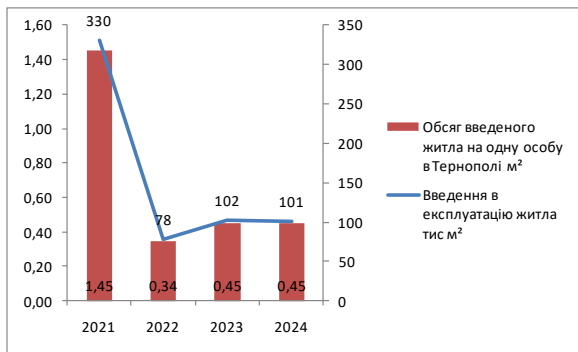
Найбільші обсяги експортних поставок здійснювалися до Польщі – 11,1%, Німеччини – 8,6%, Бельгії – 8,5%, Індонезії – 7,7%, Малайзії – 5,6%, Китаю – 5,0%.

Із країн СНД імпортовано 0,1% усіх товарів, з країн Європи – 72,2%.

Найбільші імпортні надходження здійснювалися з Литви – 17,6%, Китаю – 11,7%, Польщі – 10,3%, Німеччини – 9,3%, Норвегії – 6,3%, Ісландії – 5,3%, Туреччини – 5,1%.

Найбільш суттєву питому вагу в структурі експорту за 2024 рік мали: продукти рослинного походження (41,8% від загального обсягу експорту) та готові

3.1.4. Будівництво

Діаграма 5. Показники будівельної галузі

Джерело: дані ТМР

За 2024 рік по місту було введено в експлуатацію 100,915 тис. кв. м житла (96,8% від обсягів 2023 року).

Крім житлового будівництва, в експлуатацію було введено також 15 нежитлових будівель загальною площею 24 963 кв. м, з них: 8 – торговельні, 3 – промислові, 1 – офісна, 1 – готельна та 2 інші.

Обсяг виконаних будівельних робіт склав 1 968,3 млн грн (на 5,9% менше у порівнянні з обсягами 2023 року).

3.1.5. Капітальні інвестиції

За 2024 рік до громади були здійснені капітальні інвестиції на загальну суму 4 595,8 млн грн (на 38,0% більше, ніж в 2023 році). З них 53,6% склали власні кошти підприємств та організацій, 19,3% – кошти населення на будівництво житла, 8% – кошти місцевих бюджетів, 4,5% – кредити банків та 13,5% – кошти державного бюджету. При цьому 29,5% інвестицій було здійснено в машини та інвентар; 29,8% – в інженерні споруди, 19,6% – в житлові будівлі; 12,5% – в нежитлові будівлі та 4,5% – в транспортні засоби.

3.2. Ринок праці

Станом на 01.01.2025 р. населення Тернопільської громади складало 225 тис. осіб. Середньооблікова кількість штатних працівників дорівнювала 65 708 осіб. Розмір середньомісячної заробітної плати за 2024 рік склав 19 729 грн.

Станом на 01 січня 2025 року на обліку в центрі зайнятості перебувало 625 незайнятих громадян, що проживають на території Тернопільської МТГ (на 01 січня 2024 року – 348 осіб). З них статус безробітного мали 505 осіб, що на 193 особи більше, ніж на відповідну дату минулого року (312 осіб). Жінки складають 84,0% від загальної чисельності безробітних (422 особи). Зменшився відсоток молоді до 35 років серед безробітних з 38,5% (120 осіб) станом на 01.01.2024 р. до 26,0% (132 особи) станом на 01.01.2025 р.

За січень-грудень 2024 року на вільні та новостворені робочі місця працевлаштовані 1 627 незайнятих громадян, що проживають на території Тернопільської МТГ (за січень-грудень 2023 року – 1 188 осіб).

У січні-грудні 2024 року 141 особа проходили професійне навчання та підвищення кваліфікації шляхом стажування на виробництві на замовлення роботодавців (у січні-грудні 2023 року – 106 осіб).

Станом на 01 січня 2025 року на 396 підприємствах, установах та організаціях, які фактично здійснюють діяльність на території Тернопільської МТГ, наявна інформація про 616 вільних робочих місць та вакантних посад (на 01.01.2024 року – 472 вакансії), у тому числі на посади службовців – 215 вакансій, на посади за робітничими професіями – 323 вакансії, на посади, які не потребують кваліфікації – 78 вакансій. Всього за січень-грудень 2024 року від 899 суб'єктів підприємницької діяльності отримано інформацію про наявність 3 271 вакансії (у січні-грудні 2023 року – 2 730 вакансій).

Заборгованість з виплати заробітної плати

Станом на 01.01.2025 року загальна сума заборгованості із виплати заробітної плати по м. Тернополю становила 17 946,4 тис. грн, у тому числі:

- ДП «Тернопільський облавтодор» – 16 757,7 тис. грн (погашення заборгованості здійснюється згідно Закону України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» та за рахунок коштів від надання в оренду майна);
- ТДНТП «Промінь» – 983 тис. грн (причина-відсутність держзамовлень на продукцію підприємства; заборгованість із виплати заробітної плати в порівнянні з 01.01.2024 р. зменшилась на 2 917,0 тис. грн);
- ДКП «Тернопільське експериментальне протезно-ортопедичне підприємство» – 205,7 тис. грн.

3.3. Міська інфраструктура та соціальна сфера

3.3.1. Житлово-комунальне господарство

У громаді експлуатується 1 747 багатоквартирних житлових будинків, загальна площа яких складає 3,7 млн. м². Практично все житло обладнано водо-, газо-, електропостачанням та водовідведенням, 715 - обладнані централізованим опаленням, 368 - гарячим водопостачанням, 820 - будинків обладнано 1 575 ліфтами (термін експлуатації 646 ліфтів перевищує 25 років).

Малоцінного та ветхого житлового фонду нараховується 19 будинків загальною площею 1 505,7 м². 147 житлових будинків перебуває в переліку застарілого житлового фонду.

Надавачами житлової послуги з управління багатоквартирними будинками є приватні підприємства в кількості 14 одиниць.

Ліфтове господарство має високий рівень фізичного та морального зносу конструкцій і електрообладнання, а його заміна чи модернізація через брак коштів проводиться на недостатньому рівні.

Проблемні питання:

- застаріла матеріально-технічна база підприємств галузі;
- фізичне старіння житлового фонду, руйнування виступаючих конструкцій будинків (балконів, дашків, парапетів, карнизів тощо), зношеність інженерних мереж (водопроводу, тепломереж, мереж зовнішнього освітлення тощо), ліфтового господарства, руйнування дорожнього покриття прибудинкових територій;
- відсутність організованої системи водовідведення дощових та талих вод з прибудинкових територій;
- недостатня кількість стоянок та місць для паркування автомобілів в межах житлової забудови;
- нестача власних та бюджетних фінансових ресурсів для подальшого розвитку (в т.ч. впровадження енергозберігаючих технологій, обладнання);
- несвоечасна оплата комунальних послуг споживачами, значна енергозатратність;
- незадовільний технічний стан міжбудинкових проїздів та заїздів до житлових будинків та прибудинкових територій;
- необхідність вдосконалення існуючої системи поводження з побутовими відходами, запровадження сортування ресурсоцінних відходів (змішані, полімери та скло).

Внаслідок ракетних ударів 13-14.05.2023 року зазнали пошкоджень:

- 2 квартири;
- 1 заклад освіти;
- 22 будівлі комунальних підприємств;
- 88 виробничих будівель, що належать на праві власності 64 юридичним та фізичним особам.

Внаслідок ракетних ударів в 2024 році зазнали пошкоджень:

- 4 житлові будинки;
- 1 заклад освіти;
- 3 виробничі будівлі, що належать на праві власності 3-м юридичним та фізичним особам.

У громаді протягом 2024 року діяло декілька цільових програм в сфері розвитку ЖКГ⁵: Програма розвитку житлово-комунального господарства Тернопільської міської територіальної громади на 2021-2024 рр.; Програма «Питна вода на 2021-2024 роки»; Програма розвитку велосипедної інфраструктури на 2021-2024 роки, Програма модернізації (технічного розвитку) систем централізованого тепло- та гарячого водопостачання на 2021-2024 роки.

Протягом 2024 року проводились роботи в напрямку відновлення основних об'єктів житлово-комунального господарства та інфраструктури: ремонт покрівель, фасадів, ліфтів, ремонт і заміна внутрішньобудинкових інженерних мереж, елементів обладнання житлових будинків, ремонт прибудинкових територій та дитячих майданчиків, поточний ремонт шляхово-мостового господарства ТМТГ тощо.

На проведення капітального ремонту житлового фонду м. Тернополя у 2024 році міським бюджетом було передбачено - 15,0 млн. грн. За вказані кошти виконано роботи з:

- капітального ремонту покрівель на 7 об'єктах на суму 3038,27 тис. грн.;

⁵ <https://ternopilcity.gov.ua/sesiya/rishennya-sesii/45103.html>

- капітального ремонту та заміни внутрішньобудинкових інженерних мереж на 5 об'єктах на суму 1 209,75 тис. грн;
- експертного обстеження 227 ліфтів на суму 1 894,47 тис. грн;
- капітального ремонту 7-и ліфтів на суму 1 193,88 тис. грн;
- влаштовано 3 дитячі майданчики, на 4 облаштовано частково елементи на суму 532,45 тис. грн;
- відремонтовано 2 спортивні майданчики на суму 515,33 тис. грн.

На проведення поточного ремонту прибудинкових територій та міжквартальних проїздів виділено коштів на суму 45,0 млн. грн. Виконано роботи на 43 об'єктах на загальну суму 44,52 млн грн.

Для ремонту житлового фонду на умовах співфінансування на території Тернопільської міської територіальної громади на 2024 рік, було виділено 22,5 млн грн.

Виконані роботи на загальну суму 16 034,2 тис. грн з:

- капітального ремонту 15 покрівель,
- капітального ремонту та заміни 15 внутрішньобудинкових інженерних мереж,
- капітального ремонту 15 ліфтів,
- інші роботи капітального характеру на 10 об'єктах,
- ремонт 5 прибудинкових територій.

Також було виконано поточний ремонт дорожнього покриття вулично-дорожньої мережі на 118 168,6 тис. грн та поточний ремонт під'їзної дороги до сміттєзвалища ТПВ біля села Малашівці ТМР – 4 493,1 тис. грн.

Таблиця 1. Показники оплати за комунальні послуги на 01.01.2025 р.

Показник	Теплопостачання та гаряче водопостачання	Водопостачання та водовідведення
Заборгованість населення за отримані послуги станом на 01.01.2025 р., млн грн	222,9	44,6
у т.ч. прострочена (більше 3-х місяців), млн грн	124,4	16,0
Рівень покриття тарифами собівартості надання послуг для населення у 2024 році, %	60,9	водопостачання – 64 водовідведення – 78
Ступінь проплати населення за послуги за 2024 рік, %	98,7	102,1

Джерело- дані ТМР

Як простежується з таблиці, існує заборгованість населення за комунальні послуги та існуючі тарифи не повністю покривають собівартість комунальних послуг. Місцева рада надає фінансову підтримку комунальним підприємствам.

Протягом січня-вересня 2024 року для нарахування плати споживачам за спожиту теплову енергію та надані послуги з постачання теплової енергії та гарячої води діяли тарифи встановлені Рішенням виконавчого комітету Тернопільської міської ради від 28.09.2023 р. №1165 «Про встановлення тарифів на теплову енергію, послуги з постачання теплової енергії та гарячої води».

З 01.10.2024 року для підприємства діють тарифи встановлені рішенням виконавчого комітету від 11.09.2024 р. №1437. Рішенням передбачено встановлення економічно обґрунтованих тарифів на послуги теплопостачання для населення. Проте, враховуючи вимоги статті 1 Закону України «Про особливості регулювання відносин на ринку природного газу та у сфері теплопостачання під час дії воєнного стану та подальшого відновлення їх функціонування», для нарахування плати за теплову енергію, послуги з постачання теплової енергії та гарячої води для населення з 01.10.2024 р. застосовуються тарифи у розмірах, які застосовувались станом на 24 лютого 2022 року.

3.3.2. Міський транспорт

Транспортне сполучення в громаді здійснюється трьома видами транспорту: автомобільним, електричним (тролейбуси), річковим.

З комунальних підприємств електричні перевезення тролейбусами здійснює комунальне підприємство «Тернопільелектротранс», автомобільне – КП «Міськавтотранс». Транспортний парк підприємств характеризується високим рівнем зношення.

Транспортний парк КП «Тернопільелектротранс» станом на 01.01.2025 р.:

- тролейбуси — 52 од. , які вичерпали свій амортизаційний термін;
- автобуси — 42 од., в т.ч. ті, що відпрацювали термін корисного використання — 22 од.

КП «Міськавтотранс»:

- автобуси: 23 од. власні;
- автобуси: 32 од. орендовані, 31 з яких вичерпали свій амортизаційний термін.

Успішно працює автоматизована система обліку оплати проїзду у всьому громадському транспорті. Можлива оплата за проїзд VISA/Mastercard/NFC пристроями у комунальному та приватному транспорті. Успішно зарекомендували себе проїзний квиток тривалого користування «Електронний квиток» та електронний квиток «Соціальна карта Тернополянина».

Таблиця 2. Пасажирські перевезення, тис. осіб

КП	Вид транспорту	2023	2024
КП «Тернопільелектротранс»	Тролейбуси	8 805,6	7 835,9
КП «Тернопільелектротранс»	Автобуси	6 375,5	6 659,6
КП «Міськавтотранс»	Автобуси	9 785,6	8 259,8

Джерело - дані ТМР

За 2024 рік всіма видами транспорту було перевезено 22,7 млн пасажирів (91,1% від результатів 2023 року). Як простежується з таблиці, основна частка перевезень комунальних підприємств (понад 60%) здійснюється автомобільним транспортом.

Фактично здійснене відшкодування з бюджету громади тарифів на послуги міського пасажирського транспорту за результатами 2024 року:

КП «Тернопільелектротранс»

Загальна сума відшкодування підприємству – 116 081,4 тис. грн, в т. ч.:

- за перевезення пасажирів пільгових категорій – 61 931,1 тис. грн;
- оплата транспортної роботи – 54 150,3 тис. грн.

КП «Міськавтотранс»

Загальна сума відшкодування підприємству – 37 563,9 тис. грн.

3.3.3. Освіта

Право громадян на отримання дошкільної, початкової, базової, повної загальної середньої освіти забезпечують: 36 закладів дошкільної освіти, 5 закладів загальної середньої освіти, які у структурі мають дошкільний підрозділ, 41 заклад загальної середньої освіти, 4 заклади позашкільної освіти, 1 міжшкільний ресурсний центр. Дошкільним вихованням охоплено 8 135 вихованців, а в загальних заходах середньої освіти навчалось 29 834 учні. Діє 4 заклади позашкільної освіти.

Для здобуття громадянами освітньо-кваліфікаційного рівня молодшого спеціаліста і бакалавра з одночасним завершенням здобуття повної загальної середньої освіти функціонує Галицький коледж імені В. Чорновола.

Особлива увага приділялась забезпеченню права на освіту для дітей з числа внутрішньо переміщених осіб. Так у 2023 році у закладах загальної середньої освіти навчалось 1 153 учні та 500 дітей перебувало у закладах дошкільної освіти, які переїхали з регіонів у яких ведуться бойові дії. А станом на вересень 2024 року учнів з числа внутрішньо переміщених вже 1 524 дитини та 517 у закладах дошкільної освіти.

Прийнято рішення міської ради «Про затвердження Стратегії розвитку інклюзивного середовища Тернопільської міської територіальної громади на 2020-2025 роки», що передбачає відкриття щорічно до 10 інклюзивних класів. Протягом 2020-2021 рр. було відкрито 15 інклюзивних груп в ДНЗ та 26 класів в загальноосвітніх школах. Протягом 2022 року було відкрито 5 інклюзивних груп в закладах дошкільної освіти та 19 інклюзивних класів у школах. Протягом 2023 року функціонуючі заклади дошкільної освіти було перепрофільовано в інклюзивні (57 груп), інклюзивні класи – 154.

У 2024 році в мережу інклюзивних класів у закладах загальної середньої освіти включено 28 шкіл. У зв'язку зі збільшенням дітей з особливими освітніми потребами кількість інклюзивних класів зросла до 185, що на 31 клас більше ніж у попередній рік. Учні, які потребують корекції фізичного або розумового розвитку, налічується 274 дитини. Збільшується кількість учнів і класів з інклюзивною формою навчання, наразі 185 учнів У закладах дошкільної освіти перепрофільовано в інклюзивні 63 групи

Проблемні питання:

- недостатня кількість місць у закладах дошкільної освіти;
- перевантаження закладів дошкільної та загальної середньої освіти;
- недостатня матеріально-технічна база для оздоровчої рухової активності, занять фізичною культурою, популяризації здорового способу життя;
- застаріле обладнання харчоблоків закладів загальної середньої освіти;
- недостатня кількість комп'ютерної та мультимедійної техніки для впровадження ІТ-технологій в освітній процес та запровадження інноваційних методів навчання у закладах освіти;
- низька мотивація педагогів щодо підвищення свого професійного рівня, позачергової атестації та сертифікації;
- низький рівень профорієнтаційної роботи, застаріла матеріально-технічна база закладів професійно-технічної освіти, як засіб мотивації учнів до здобуття робітничих професій.

Завдання, які направлені на вирішення проблем:

- розширення мережі закладів освіти через будівництво, реконструкцію, капітальний ремонт та відновлення роботи непрацюючих закладів;
- інформатизація системи освіти та впровадження ІТ-технологій, запровадження у освітній процес інноваційних методів навчання;
- створення умов для навчання дітей з особливими освітніми потребами;
- сприяння стимулюванню талановитої учнівської молоді;
- формування духовно-християнських цінностей;
- підвищення якості освітнього процесу;
- оновлення матеріально-технічної та навчальної бази кабінетів, спортивних споруд закладів загальної середньої та позашкільної освіти;
- підвищення орієнтації галузі освіти на потреби ринку праці;
- реалізація заходів Програми розвитку освіти, Програми підготовки спеціалістів для комунальних підприємств, установ та організацій на відповідні роки.

3.3.4. Охорона здоров'я

Послуги в галузі «Охорона здоров'я» в громаді надають 5 комунальних некомерційних підприємств, а саме: комунальне некомерційне підприємство «Тернопільська міська комунальна лікарня швидкої допомоги», комунальне некомерційне підприємство «Тернопільська комунальна міська лікарня №2», комунальне некомерційне підприємство «Центр первинної медико-санітарної допомоги», комунальне некомерційне підприємство «Тернопільська міська комунальна стоматологічна поліклініка №1», комунальне некомерційне підприємство «Тернопільська стоматологічна поліклініка».

В громаді створено єдиний міський електронний медичний простір. Заклади охорони здоров'я комп'ютеризовані, закуплено та встановлено нове серверне обладнання; впроваджено медичні Інформаційні системи «УкрМедСофт» для роботи в e-Health та НСЗУ; весь медичний персонал закладів отримав електронні цифрові підписи (ЕЦП); заклади зареєстровано в електронній системі охорони здоров'я e-Health; укладено договори з НСЗУ.

Проблемні питання:

- недостатнє медикаментозне і матеріально-технічне забезпечення закладів охорони здоров'я;
- нераціональна організація системи надання медичної допомоги, диспропорція її первинного, вторинного і третинного рівнів;
- брак сучасних медичних технологій, недостатнє володіння ними; низький рівень інформованості про сучасні медичні технології, засоби збереження здоров'я та активного дозвілля; недостатня ефективність заходів щодо формування здорового способу життя.

Серед основних завдань для розвитку галузі в Програмі соціально-економічного розвитку громади на 2022-2024 роки були наведені наступні: продовження роботи з впровадження медичних інформаційних систем та технологій; модернізація галузі охорони здоров'я, в тому числі шляхом впровадження інвестицій та державно-приватного партнерства; медикаментозне забезпечення незахищених верств населення лікарськими засобами та медичними виробами; створення оптимальних умов для розвитку фізичної культури і спорту.

Протягом 2021-2024 рр. було проведено капітальні ремонти та реконструкції в ряді закладів охорони здоров'я, придбано нове обладнання для лікарень (система ендоскопічної візуалізації, електронейроміограф, аналізатор гематологічний, апарати ШВЛ, бронхоскопи, кисневі концентратори, дефібрилятори, монітори пацієнтів, електрокардіографи, мікроскопи, систему гемодіалізу для фільтрації плазми, реабілітаційне обладнання тощо).

3.3.5. Культура та дозвілля

До мережі закладів культури входять 3 установи культури (міський Палац культури «Березіль» ім. Леся Курбаса, Будинок культури «Кутківці», що має 2 клуби-філії в населених пунктах МТГ КУ Будинок культури «Пронятин», що має 8 філій (клубів та будинків культури в населених пунктах, які входять до складу МТГ)⁶.

Також на території громади працюють: 2 музичні школи, 1 художня школа, мережа Централізованої бібліотечної системи для дітей та дорослих (6 філій для дорослих, 4 філії – для дітей, 7 філій – в селах громади), Український дім Перемога» (філія ПК «Березіль»), комунальне підприємство «Кінокомісія», муніципальний духовий оркестр «Оркестра Волі» та муніципальний Галицький камерний оркестр. В громаді знаходиться 5 пам'яток архітектури національного значення.

Основні проблеми – застаріла матеріально-технічна база закладів культури; недостатній рівень популяризації культурного продукту та незадовільний стан об'єктів культурної спадщини національного та місцевого значення. Тому в Програмі соціально-економічного розвитку громади заплановані наступні завдання на 2022-2024 роки:

- оновлення наявних об'єктів культури та створення нових об'єктів культури;
- оновлення технічного оснащення установ культури;
- отримання доступу до закладів культури мало мобільним групам населення;
- інформаційно-технічне вдосконалення бібліотечної системи;
- організація культурних подій та заходів ювілейних дат та подій;
- сприяння розвитку креативних індустрій;
- реставрація об'єктів культурної спадщини;
- розвиток культурного обміну між містами та країнами, створення каналів промоції мистецьких продуктів, створених у Тернопільській громаді, участь у міжнародних конкурсах;
- реалізація заходів Програми розвитку культури і мистецтв Тернопільської територіальної громади, Програми збереження культурної спадщини, Програми підтримки книговидання місцевих авторів та забезпечення святкових і офіційних заходів на відповідні роки

Протягом 2024 року було проведено модернізацію матеріально-технічної бази закладів культури, а саме:

капітальні ремонти: з усунення аварійності стелі, підлоги Тернопільської художньої школи імені Михайла Бойчука; аварійних сходів та фасаду бібліотеки-філії №5 для дітей; аварійної електропроводки Центральної дитячої бібліотеки, системи опалення Тернопільської художньої школи імені Михайла Бойчука; аварійної системи опалення Тернопільської музичної школи №2 ім. Михайла Вербицького.

Здійснено ряд поточних ремонтів (ремонти класів, балконів, фасадів, сходів, сцени, стелі, підлоги, читального залу, пожежної сигналізації. Проведено заміну дверей, обробку дерев'яних конструкцій вогнетривкими засобами тощо).

Придбано музичні, художні інструменти, комп'ютерне обладнання, книги. Також, реалізовано реставрацію фасадів і даху пам'ятки архітектури 17 ст. Церкви Різдва Христового (охор. №636) по вул. Руській, 22.

Для систематичних занять фізичною культурою і спортом в громаді є відповідна матеріально-спортивна база: стадіон з трибунами на 15 000 місць; 119 спортивних майданчиків; 11 тенісних кортів; 8 футбольних полів; 5 стрілецьких тирів; 4 криті плавальні басейни; 65 спортивних залів; 26 майданчиків з тренажерним обладнанням; 111 приміщень для фізкультурно-оздоровчих занять та 2 веслувально-спортивні бази.

Недоліками є недостатня сучасність ряду споруд для занять спортом, у т. ч. для осіб з інвалідністю. Тому громада працює в напрямку подальшого розвитку спортивної інфраструктури. Протягом 2024 р. було проведено капітальні ремонти в ряді спортивних закладів та на спортивних майданчиках, придбано обладнання для дитяче-юнацьких спортивних шкіл тощо.

4. БЮДЖЕТНА ЗАБЕЗПЕЧЕНІСТЬ ГРОМАДИ

Бюджет Тернопільської МТГ не містить поділу на бюджети різних рівнів. Організація бюджетного процесу в громаді здійснюється відповідно до Конституції України, Бюджетного кодексу України, Закону України про Державний бюджет України на відповідний рік та інших законодавчих актів. При цьому, відсоток більшості доходних статей бюджету визначається на загальноукраїнському рівні практично без участі місцевих органів виконавчої влади.

Згідно з ст. 16 Бюджетного кодексу України право на здійснення запозичення до місцевого бюджету належить територіальній громаді в особі керівника місцевого фінансового органу за дорученням міської ради.

⁶ <https://ternopolcity.gov.ua/pro-gromadu/perelik-zakladiv-kulturi-u-naselenih-punktah-yaki-priednalisya-do-tmtg/>

З 2019 року Тернопільська МТГ отримала нові бюджетні можливості, що вплинуло на фінансову спроможність територіальної громади. Зокрема, за рахунок збільшення кола платників ПДФО, місцевих податків та інших платежів - від приєднаних до громади сіл (річні надходження від яких на сьогодні складають близько 10 млн грн).

4.1. Структура доходної та видаткової частини бюджету.

За результатами 2024 року до бюджету громади при плані 3 708 788,0 тис. грн надійшло 3 889 113,5 тис. грн доходів, з яких до загального фонду – 3 632 964,0 тис. грн та до спеціального фонду – 256 149,5 тис. грн, виконання забезпечено на 104,9%.

По власних доходах (без врахування міжбюджетних трансфертів) план виконаний на 106,7%: із запланованих 2 933 082,0 тис. грн надійшло 3 128 906,3 тис. грн, що перевищило показник минулого року на 29 284,5 тис. грн або на 0,9%.

В доходах бюджету 93,4% склали надходження загального фонду, виконання яких забезпечено на 102,9%.

В його структурі домінували власні доходи – 2 941 583,8 тис. грн або 81,0%, тоді як міжбюджетні трансферти становили 691 380,2 тис. грн або 19,0%.

Власні доходи загального фонду виконано на 104,2%, внаслідок чого додатково надійшло 118 331,7 тис. грн податків, зборів та інших надходжень, приріст яких порівняно з минулим роком досягнуто в сумі 50 141,8 тис. грн або 1,7%.

Податкові надходження складають основну частку надходжень бюджету громади (77,4% за результатами 2023 року та 74,2% за 2024 рік). За 2024 рік у порівнянні з 2023 роком ці доходи зросли на 1,4%. Неподаткові надходження за 2024 рік склали 5,9% від загального обсягу надходжень (проти 6,5% за результатами 2023 року). У порівнянні з 2023 роком обсяг цього виду надходжень зменшився на 3,9%. Доходи від операцій з капіталом склали 0,1% від надходжень бюджету громади за 2024 рік (-48,6% у порівнянні з 2023 роком).

Обсяг власних доходів бюджету громади у розрахунку на одного мешканця за 2024 рік склав 13,91 тис. грн.

Таблиця 3. Динаміка та структура доходів, млн грн

Найменування	2023 рік	2024 рік	Динаміка	Структура за 2024 р
Податкові надходження	2 845,88	2 885,84	1,4%	74,2%
Неподаткові надходження	238,42	229,11	-3,9%	5,9%
Доходи від операцій з капіталом	7,72	3,97	-48,6%	0,1%
Офіційні трансферти	577,17	760,20	31,7%	19,5%
Цільові фонди	7,60	9,99	31,4%	0,3%
Всього	3 676,79	3 889,11	5,8%	100,00%

Джерело- дані ТМР

Основною складовою податкових надходжень є ПДФО (формує 68,7% від суми податкових надходжень за 2023 рік та 62,1% від суми за 2024 рік). У порівнянні з 2023 роком, обсяг ПДФО зменшився на 8,3% по причині вилучення ПДФО з грошового забезпечення військовослужбовців. Проте, у співставних даних, тобто без врахування ПДФО з грошового забезпечення військовослужбовців, його приріст склав 331 645,1 тис. грн або 22,7%. План за ПДФО за результатами 2023 року було виконано на 101,8%, за результатами 2024 року – на 106,1%.

Таблиця 4. Структура та динаміка податкових надходжень

Вид податкових надходжень	2023	2024	Динаміка	Структура
ПДФО	1 953,99	1 792,07	-8,3%	62,1%
Податок на майно	228,37	271,30	18,8%	9,4%
Внутрішні податки на товари та послуги	258,82	265,75	2,7%	9,2%
Єдиний податок	402,42	548,90	36,4%	19,0%
Інші податки та збори	2,29	7,83	241,9%	0,3%
Всього податкових надходжень	2 845,88	2 885,84	1,4%	100,00%

Джерело: дані ТМР

Також значну частку податкових надходжень складають місцеві податки, серед яких найбільш вагомими є єдиний податок (14,1% від податкових надходжень за 2023 рік та 19,0% від податкових надходжень за 2024 рік) та податок на майно (9,4% в структурі податкових надходжень за 2024 рік). Внутрішні податки на товари та послуги складають 9,2% від податкових надходжень за 2024 рік та формуються переважно з акцизних зборів.

За результатами 2024 року план було перевиконано за більшістю видів податкових надходжень. Недовиконання спостерігалось за внутрішніми податками (виконано на 80,0%), за земельним податком (на 93,1%) та за платою за оренду землі (94,8%).

Обсяг податків, отриманих від ТОП-20 платників, за 2023 рік склав 9,1% від обсягу податкових надходжень, а за 2024 рік – 11,2%. Таким чином, концентрація бюджету громади за платниками податків є незначною.

Недоїмка за податками до бюджету громади станом на 01.01.2025 р. склала 150 572,30 тис. грн (5,2% від податкових надходжень за 2024 рік). Найбільшу його частку (45,1% від загальної суми) складала заборгованість зі сплати за нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки. Заборгованість за платою за землю склала 31,8% від загального обсягу недоїмки, заборгованість за ПДФО – 11,6%.

Було недоодержано плати за землю на суму 6 437,2 тис. грн, акцизного податку з виробленого в Україні пального – на 8 699,6 тис. грн, акцизного податку з роздрібного продажу тютюнових виробів – на 64 510,7 тис. грн, плати за надання інших адміністративних послуг – на 4 098,8 тис. грн, адмінштрафів за порушення правил дорожнього руху, зафіксованих в автоматичному режимі – на 457,1 тис. грн та ін.

Неподаткові надходження за 2024 рік склали 229,1 млн грн (7,3% від власних доходів). У порівнянні з 2023 роком неподаткові надходження зменшились на 3,9%. Неподаткові надходження Тернопільської громади формуються переважно з власних надходжень бюджетних установ (70,2% від загального обсягу неподаткових надходжень за 2024 рік, у порівнянні з 2023 роком – зменшення на 9,5%). План за цим видом надходжень було виконано на 193,6%.

Таблиця 5. Динаміка та структура неподаткових надходжень

Вид надходжень	2023	2024	Динаміка	Структура
Частина чистого прибутку комунальних унітарних підприємств та їх об'єднань	0,47	1,97	318,6%	0,9%
Плата за надання адміністративних послуг	19,07	16,76	-12,2%	7,3%
Надходження від орендної плати за користування цілісним майновим комплексом та іншим майном, що перебуває в комунальній власності	10,69	11,75	9,9%	5,1%
Власні надходження бюджетних установ	177,66	160,78	-9,5%	70,2%
Надходження коштів пайової участі у розвитку інфраструктури населеного пункту	14,23	11,24	-21,0%	4,9%
Інші неподаткові надходження	16,29	26,61	63,4%	11,6%
Всього	238,42	229,11	-3,9%	100,00%

Джерело: дані ТМР

Доходи від операцій з капіталом за результатами 2024 року склали 3,7 млн грн. Переважно це були кошти від продажу основного капіталу, у порівнянні з 2023 роком обсяг надходжень зменшився на 48,6%, план було виконано на 61,1%.

Цільові фонди за результатами 2024 року склали 10,0 млн грн (0,3% від власних доходів). Вони збільшились на 31,4% у порівнянні з 2023 роком. Обсяг доходів бюджету розвитку за 2024 рік склав 15,21 млн грн.

Таблиця 6. Структура та динаміка видатків за функціональним призначенням

Найменування	2023	2024 план	2024 факт	Динаміка	Структура 2024	Виконання плану
Державне управління	288 724,07	292 660,30	284 855,11	-1,3%	6,3%	97,3%
Громадський порядок та безпека	58 495,82	106 957,70	100 679,18	72,1%	2,3%	94,1%
Захист населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру	8 983,10	1426,20	614,20	-93,2%	0,03%	43,1%
Економічна діяльність	427 822,99	973 025,58	327 477,65	-23,5%	20,9%	33,7%
Охорона навколишнього природного середовища	1 177,96	1 023,60	827,01	-29,8%	0,02%	80,8%
Житлово-комунальне господарство	551 729,45	580 813,09	558 939,94	1,3%	12,5%	96,2%
Охорона здоров'я	160 663,69	182 596,00	162 415,63	1,1%	3,9%	89,0%
Культура та мистецтво	42 335,60	48 711,94	45 316,07	7,0%	1,05%	93,0%
Фізична культура та спорт	90 850,21	101266,02	96 257,65	6,0%	2,2%	95,1%
Освіта	1 648 093,15	1 988 291,84	1 884 387,31	14,3%	42,7%	94,8%
Соціальний захист та соціальне забезпечення	241 539,23	336 532,03	334 010,51	38,3%	7,2%	99,3%
Обслуговування місцевого боргу	984,58	1413,828	1 020,79	3,7%	0,03%	72,2%
Резервний фонд	0	3900,00	1 675,55		0,07%	43,0%
Засоби масової інформації	73,41	99,425	99,43	35,4%	0,00%	100,0%
Міжбюджетні трансферти	264 431,19	38 361,74	35 206,50	-86,7%	0,8%	91,8%
Кредитування	1099,08	1336,00	-127,15			
Всього	3 787 003,53	4 658 415,30	3 833 655,38	1,2%	100,0%	82,3%

Джерело: дані ТМР

Обсяг видаткової частини бюджету Тернопільської МТГ за результатами 2024 року склав 3,83 млрд грн. З них видатки без урахування міжбюджетних трансфертів склали 3,8 млрд грн (99,1% від загальної суми витрат). У порівнянні з 2023 роком загальна сума видатків зросла на 1,3%. План за видатками було виконано на 82,3%.

Найбільша частка видатків за 2024 рік (42,7% від загального обсягу) була витрачена на освіту. На другому місці – видатки на ЖКГ (12,5%).

Профіцит бюджету громади за результатами 2024 року склав 55,46 млн. грн. При цьому профіцит загального фонду склав 441,56 млн. грн, а дефіцит спеціального фонду - 386,11 млн. грн.

4.2. Рівень ліквідності бюджету громади

Бюджет Тернопільської МТГ характеризується достатнім рівнем ліквідності. За підсумками виконання бюджету за 2024 рік, співвідношення обсягу залишків на рахунках загального фонду до видатків загального фонду складало 8%, ліквідність за спеціальним фондом складала 26,8%. Загальна ліквідність складала 11,2%.

Станом на 01.01.2025 р. по бюджету громади наявна прострочена кредиторська заборгованість в сумі 2 579,5 тис. грн. Це кредиторська заборгованість, яка виникла в 2016 році із-за недонадходження субвенції з державного бюджету на відшкодування компенсаційних виплат на пільгове перевезення автомобільним та електричним транспортом.

У 2024 році кошти на покриття тимчасових касових розривів не залучались та не повертались. Залишок заборгованості за позиками з єдиного казначейського рахунку станом на 01.01.2025 року становить 28 023 400,00 грн.

5. РІВЕНЬ МІСЦЕВОГО БОРГУ ТА БОРГОВА ПОЛІТИКА

5.1. Прямий борг

Станом на 01.01.2025 р. непогашеним є наступне запозичення:

Внутрішній кредит Міністерства фінансів України згідно з Угодою від 11.12.2018 р. про передачу коштів позики Європейського інвестиційного банку (ЄІБ) між Мінфіном, Мінрегіонбудом та Тернопільською міською радою на суму 25 408,35 тис. євро - з метою реалізації проекту «Глибока термомодернізація закладів освіти м. Тернополя». Дата кінцевого погашення залучених коштів – 15.05.2043 р.

Залишок залучених та непогашених коштів станом на 01.01.2025 р. складав 2 803 176 євро (123 133,99 тис грн в еквіваленті за курсом станом на 31.12.2024 р.).

По внутрішньому запозиченню Міністерства фінансів України (кошти ЄІБ), здійсненому з метою впровадження проєкту «Оновлення електротранспорту міста Тернополя» (Угода про передачу коштів позики між Мінфіном, Міністерством розвитку громад, територій та інфраструктури України та Тернопільською міською радою від 13.12.2023 р. № 13010-05/239), фінансові операції не здійснювались (кошти не вибрані).

Наявні також зобов'язання перед Державною казначейською службою за середньостроковими позичками в обсязі 28 023,4 тис грн. На сьогоднішній день ситуація із поверненням коштів Державному казначейству України залишається неврегульованою. На підставі Закону України № 79-VIII від 28.12.2014 р. «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо реформи міжбюджетних відносин» норму Бюджетного кодексу України щодо надання місцевим радам середньострокових позик виключено. Також на підставі Постанови КМУ №123 від 18.03.2015 р. втратила чинність постанова КМУ №1203. Тобто, на сьогодні законодавством не визначений механізм щодо погашення або списання заборгованості по середньостроковим позикам.

Таким чином, станом на 01.01.2025 р. прямий борг Тернопільської міської ради складає 117 832,28 тис. грн.

Таблиця 7. Прямий борг міської ради

Кредитор	Сума за угодою	Залишок на 01.01.2025, тис. грн
МФУ (кошти ЄІБ)	25 408,35 тис. євро	123 133,99
ДКУ	28 023,4 тис. грн	28 023,4
Всього		151 157,39

Джерело-дані ТМР

Показник відношення прямого боргу станом на 01.01.2025 р. до власних доходів бюджету Тернопільської МТГ за 2024 рік складає 4,8% що свідчить про низьке пряме боргове навантаження.

5.2. Гарантійні зобов'язання Тернопільської міської ради

Тернопільська міська рада виступає гарантом виконання **2 зобов'язань**:

I. КП «Тернопільміськтеплокомуненерго» («ТМТКЕ») укладено з ЄБРР кредитний договір, гарантом виконання зобов'язань за яким виступає Тернопільська міська рада згідно Рішення №6/48/8 від 12.06.2014 р. Загальний обсяг боргового зобов'язання за угодою - 10 млн євро (у т.ч. 7 млн євро – кошти ЄБРР, 3 млн євро – кошти ФЧТ ЄБРР). Дата кінцевого погашення залучених коштів – 15.03.2027 р. Напрямки використання залучених коштів – реалізація проєкту «Модернізація системи теплопостачання міста Тернопіль».

Погашення кредиту та відсотків за користування кредитними коштами здійснюється за рахунок коштів КП «ТМТКЕ». Тернопільська міська рада гарантує повну сплату на вимогу ЄБРР всіх сум та заборгованостей відповідно до умов кредитного договору для реалізації програми пріоритетних інвестицій з модернізації системи централізованого теплопостачання м. Тернополя.

Обсяги залучених коштів, вибрані КП «Тернопільміськтеплокомуненерго» станом на 01.01.2025 р. складали 4 534 017,23 євро; погашено станом на 01.01.2025 р. – 3 186 210,22 євро. Сума залишку за гарантованим кредитом складає 1 347 807,01 євро (59 204,58 тис. грн)

II. Кредит Міністерства фінансів України (кошти ЄІБ) відповідно до Угоди про передачу коштів позики між Міністерством фінансів України, Міністерством інфраструктури України та Тернопільською міською радою від 26.12.2019 р. №13010-05/274, одержувач кредиту - КП «Міськавтотранс». Напрямки використання залучених коштів – реалізація проєкту «Оновлення рухомого складу автобусного парку КП «Міськавтотранс» у м.Тернопіль». Загальний обсяг боргового зобов'язання за Угодою – 2 млн євро. Плановий термін погашення – грудень 2032 року. Станом на 01.01.2025 р. кошти ще не вибрано.

Таким чином, гарантований борг станом на 01.01.2025 р. складає 59 204,58 тис грн (1,9% від власних доходів громади за 2024 рік).

5.3. Кредити комунальних підприємств

1. КП «Тернопільміськтеплокомуненерго»(ТМТКЕ) має кредит від МБРР та ФТЧ під державну гарантію в рамках реалізації проєкту «Підвищення енергоефективності в секторі централізованого теплопостачання України».

Проєкт передбачає: модернізацію котельень; реконструкцію мережі трубопроводів централізованого теплопостачання; влаштування автоматизованих Індивідуальних теплових пунктів; установку основних теплових насосних та частотних перетворювачів у котельнях; закупівлю спеціалізованої автомобільної техніки для потреб КП «ТМТКЕ».

Загальна сума позики (субкредиту), що надана КП «ТМТКЕ» на реалізацію Проєкту становить 24 671 00,00 дол. США. В тому числі у розрізі джерел фінансування:

1. МБРР (Договір про субкредитування №13010-05/79 від 18.08.2016 р.) – 16 532 000,00 дол. США;
2. ФЧТ (Договір про субкредитування №13010-05/80 від 18.08.2016 р.) – 8 139 000,00 дол. США.

Термін погашення залучених коштів:

- МБРР – до 15.12.2031 р.;
- ФЧТ – до 15.12.2033 р.

Проект закінчений 31.12.2023 р., станом на 01.01.2025 р. вибрано:

- МБРР – 16 316 967,84 дол. США;
- ФЧТ – 3 307 853,47 дол. США.

Станом на 01.01.2025 р. погашено залучених коштів:

- МБРР – 3 438 941,98 дол. США;
- ФЧТ – 0,00 дол. США.

Станом на 01.01.2025 р. обсяг непогашених кредитів складав:

- МБРР – 12 878 025,86 дол. США (541 379,33 тис. грн);
- ФЧТ – 3 307 853,47 дол. США (139 058,85 тис. грн).

Таким чином, станом на 01.01.2025 р. сума непогашеної заборгованості за тілом кредиту становила 16 185 879,33 дол. США (680 438,18 тис. грн за курсом на 31.12.2024 р.).

Станом на 01.01.2025 р. КП «ТМТКЕ» не виконало зобов'язань:

1. по Договору про субкредитування №13010-05/79 від 18.08.2016 р.:
 - за основною сумою боргу – 2 757 201,48 дол. США (терміни погашення припадали на 15.06.2023 р. (частково), 15.12.2023 р., 15.06.2024 р., 15.12.2024 р.);
 - за платою за надання державних гарантій та кредитів, залучених державою – 2 912,08 дол. США, терміни погашення припадали на 15.12.2022 р. (частково), 15.06.2023 р., 15.12.2023 р., 15.06.2024 р., 15.12.2024 р.);
 - за платою за користування кредитами, залученими державою – 2 015 298,83 дол. США; терміни погашення припадали на 15.06.2022 р., 15.12.2022 р., 15.06.2023 р., 15.12.2023 р., 15.06.2024 р., 15.12.2024 р.);
 - за пенею – 158 671,48 тис. грн.
2. по Договору про субкредитування №13010-05/80 від 18.08.2016 р.:
 - за основною сумою боргу – 813 900,00 дол. США; терміни погашення припадали на 15.06.2024 р., 15.12.2024 р.;
 - за платою за надання державних гарантій та кредитів, залучених державою – 336,30 дол. США; терміни погашення припадали на 15.06.2024 р., 15.12.2024 р.;
 - за платою за користування кредитами, залученими державою – 25 222,38 дол. США; терміни погашення припадали на 15.06.2024 р. та 15.12.2024 р.

Погашення коштів планується здійснити в майбутньому згідно розробленого графіку.

2. КП «Тернопільводоканал» приймає участь у Проєкті «Розвиток міської інфраструктури – 2» відповідно до Угоди про позику між Україною та Міжнародним банком реконструкції та розвитку від 26 травня 2014 року та Договорів про субкредитування між Міністерством фінансів України, Міністерством регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства, Тернопільською міською радою, Національною комісією, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг та КП «Тернопільводоканал» від 20 листопада 2014 року №13010-05/95 (про використання Позики, що надається Україні МБРР) та №13010-05/96 (про використання Позики, що надається Україні МБРР (діючим в якості виконавця від імені Фонду чистих технологій).

Метою даного проєкту є підвищення якості та ефективності послуг водопостачання, водовідведення та утилізації твердих побутових відходів у містах України.

КП «Тернопільводоканал» залучену позику використовує на наступні проєкти:

- **шість контрактів вже реалізовано у повному обсязі:**
- TER-ICB-02 L1 «Будівництво станції знезалізнення води з реконструкцією насосної станції третього підйому в м. Тернополі»;
- TER-ICB-03/1 «Модернізація каналізаційних насосних станцій № 7, 9»;
- TER-ICB-06 «Закупівля обладнання для хіміко-бактеріологічної лабораторії питної води та лабораторії водовідведення»;
- TER-ICB-07 L1 «Закупівля двох екскаваторів середньої потужності та одного екскаватора малої

- потужності»;
- TER-ICB-07 L2 «Закупівля каналопромивочного та асенізаційного автомобілів»;
- TER-ICB-09 «Оптимізація системи подачі і розподілу води, включаючи заміну та санацію мереж водопостачання та водовідведення»;
- **три контракти перебувають на стадії реалізації:**
- TER-ICB-02 L3 «Реконструкція Верхньо-Івачівського водозабору»;
- TER-ICB-05 «Впровадження системи автоматизації та диспетчеризації ВНС, КНС, КОС та мереж водопостачання і водовідведення»;
- TER-QCBS-10 «Перед-Контрактні послуги та послуги з технічного нагляду за виконанням Контрактів на «Проектування, постачання і монтаж» та «Постачання і монтаж»;
- **один контракт проходить процедуру припинення у зв'язку із форс-мажором:**
- TER-ICB-01 «Реконструкція каналізаційних очисних споруд, включаючи будівництво цеху обробки мулу».

Сума позики відповідно до Договору про субкредитування від 20.11.2014 р. № 13010-05/95, згідно Додаткової угоди від 22.03.2024 р. № 13010-05/95-6, склала 23 971 968,44 дол. США.

Сума позики відповідно до Договору про субкредитування від 20.11.2014 р. № 13010-05/96, згідно Додаткової угоди від 22.03.2024 р. № 13010-05/96-5, склала 5 222 265,61 дол. США.

Обсяги залучених коштів в рамках Проєкту, вибрані станом на 31.12.2024 р.:

- по Договору про субкредитування від 20.11.2014 р. № 13010-05/95 – 23 971 968,44 дол. США;
- по Договору про субкредитування від 20.11.2014 р. № 13010-05/96 – 5 222 265,61 дол. США.

Обсяги залучених коштів в рамках Проєкту, погашені станом на 31.12.2024 р.:

- по Договору про субкредитування від 20.11.2014 р. № 13010-05/95 – 5 621 793,88 дол. США;
- по Договору про субкредитування від 20.11.2014 р. № 13010-05/96 – 352 226,56 дол. США.

Дата кінцевого погашення позики по Договору про субкредитування від 20.11.2014 р. № 13010-05/95 – 2031 рік, по Договору про субкредитування від 20.11.2014 р. № 13010-05/96 – 2033 рік.

Таблиця 8. Сума непогашеного кредиту КП «Тернопільводоканал»

Угода	Загальна сума за договором в дол. США	Отримано на 01.01.2025 в дол. США	Погашено на 01.01.2025 в дол. США	Залишок на 01.01.2025 в дол. США	Еквівалент в тис. грн станом на 01.01.2025
Договір про субкредитування від 20.11.2014 № 13010-05/95	23 971 968,44	23 971 968,44	5 621 793,88	18 350 174,56	771 422,99
Договір про субкредитування від 20.11.2014 № 13010-05/96	5 222 265,61	5 222 265,61	352 226,56	4 870 039,05	204 731,57
Всього	29 194 234,05	29 194 234,05	5 974 020,44	23 220 213,61	976 154,56

Джерело - дані КП Водоканал

Загальна сума непогашеного кредиту КП «Тернопільводоканал» становить 976 154,56 тис. грн в еквіваленті, а термін погашення розрахований до 2033 року.

У зв'язку із не встановленням Національною комісією, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг, економічно-обґрунтованих тарифів КП «Тернопільводоканал» на послуги з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення на 2023 рік та до червня 2024 року (з 01.06.2024 р. встановлено нові тарифи на централізоване водопостачання та централізоване водовідведення, проте для населення тарифи застосовуються на рівні тих, що діяли станом на 24.02.2022 р.), підприємство не мало змоги в повному обсязі дотримуватись графіків погашення заборгованості, починаючи з грудня 2023 року. Станом на 01.01.2025 р. прострочена заборгованість КП «Тернопільводоканал» становить:

- по Договору про субкредитування від 20.11.2014 р. № 13010-05/95 – 3 150 000 дол. США, в тому числі . 1 6 90 000 дол. США основного боргу та 1 460 000 дол. США відсотків за надання Субкредиту (сумарно еквівалент 132 422 850,00 грн за курсом НБУ на 31.12.2024 р.);
- по Договору про субкредитування від 20.11.2014 р. № 13010-05/96 – 200 000,00 дол. США (еквівалент 8 407 800,00 грн за курсом НБУ на 31.12.2024 р.).

3. Кредит КП «Міськавтотранс»:

Кредитор - АБ «Укргазбанк». Напрямок використання залучених коштів - придбання 8 нових транспортних засобів. Загальний обсяг боргового зобов'язання становить 27 000,0 тис. грн.

Плановий графік вибірки погашення коштів – щомісячно по 450,0 тис. грн до 15 числа кожного місяця починаючи з грудня 2024 року. Дата кінцевого погашення залучених коштів – 13.11.2029 р.

Обсяги залучених коштів вибрані станом на 01.01.2025 р. – 26 550 тис. грн. Обсяги залучених коштів, погашені на 01.01.2025 р. – 450 тис. грн.

Залишок залучених коштів станом на 01.01.2025 р. – 26 100 тис. грн. Випадки порушення графіку погашення заборгованості відсутні.

5.4. Консолідований борг Тернопільської міської ради

Консолідований борг Тернопільської міської ради враховує прямі зобов'язання, зобов'язання за наданими гарантіями, кредити та лізинг комунальних підприємств, а також прострочену кредиторську заборгованість бюджету та комунальних підприємств.

Станом на 01.01.2025 р. відсутня інформація щодо наявності простроченої кредиторської заборгованості комунальних підприємств. Обсяг простроченої кредиторської заборгованості бюджету громади до розрахунку консолідованого боргу не включався в зв'язку з тим, що наявність простроченої заборгованості була зумовлена не повним надходженням коштів з державного бюджету та несвоєчасною проплатою органами Державного казначейства платіжних доручень.

Таблиця 9. Обсяг боргових зобов'язань станом на 01.01.2025р.

Вид заборгованості	тис. грн
ДКУ	28 023,40
МФУ (кошти ЄІБ)	123 133,99
Гарантований МР кредит КП «ТМТКЕ»	59 204,58
КП «ТМТКЕ» (кредит МБРР)	680 438,18
КП «Тернопільводоканал»	976 154,56
КП «Міськавтотранс»	26 100,00
Всього	1 893 054,71

Джерело: дані ТМР

Відношення фактичного прямого та гарантованого боргу до планових власних доходів громади станом на 01.01.2025 р. складало 6,72%, що є низьким навантаженням. Відношення консолідованого боргу до обсягу власних доходів за 2024 рік складало 60,50%, що є значним навантаженням, в тому числі враховуючи, що частина коштів залучена в іноземній валюті (мають місце валютні ризики). Але значну частку цього боргу складає кредит КП «Тернопільміськтеплокомуненерго, отриманий під державну гарантію. Крім того, частково зменшують ризики довгостроковий період погашення основної суми боргу за угодами та відсутність пікових навантажень.

6. ІНВЕСТИЦІЙНИЙ ПОТЕНЦІАЛ

6.1. Природно-географічний потенціал та стан екології

Стан екології

Тернопільська МТГ характеризується значним природно-ресурсним та агропромисловим потенціалом, базою якого є родючі ґрунти, що сприяє розвитку сільського господарства області, а на його основі – багатогалузевої харчової промисловості в громаді.

Через центр громади проходить ряд транспортних потоків загальнодержавного значення, що підвищує його роль в масштабах України.

Тернопіль – одне з перших міст України, де розроблено фундаментальну методологічну основу його подальшого екологічного становлення: Екологічний паспорт, Концепцію комплексного озеленення, Схему екологічної мережі та Схему озеленення міста, які забезпечують поетапне впровадження стратегічних напрямків екологічної складової сталого розвитку та їх подальшу реалізацію з метою досягнення динамічної рівноваги у збалансованому розвитку природної, соціальної і економічної складових.

Результатами реалізації екологічної політики в управлінні розвитком м. Тернопіль є низький рівень забрудненості атмосферного повітря та незначна кількість небезпечних відходів, висока питома вага зон рекреаційного призначення та розвинена мережа природно-заповідного фонду. Тернопіль за критеріями екологічної чистоти та безпеки проживання населення є одним із найкращих серед міст України.

Екологічну ситуацію повітряного басейну міста визначають три основні джерела забруднюючих речовин: автотранспорт, промислові підприємства і транскордонні перенесення з атмосферою циркуляцією. Близько 72% забруднюючих речовин місцевого походження припадає на викиди автотранспорту, 28% – на промислові об'єкти і комунально-побутове господарство. Отже, основним джерелом забруднення атмосферного повітря у Тернополі є викиди вихлопних газів автотранспорту, що зумовлено збільшенням кількості його одиниць. Також, спостерігається стійка тенденція до збільшення кількості транспорту (в тому числі громадського) з неналежним технічним станом паливної системи, що негативно впливає на стан навколишнього середовища. Має місце активізація транспортного руху у його центральній частині. У зимовий період додатковими забруднювачами атмосферного повітря є викиди котелень опалювальної системи, приватних будинків, індивідуальних опалювальних систем комунальних квартир.

Тернопільський обласний центр з гідрометеорології здійснює постійний моніторинг за станом атмосферного повітря у місті Тернополі на двох стаціонарних постах спостереження: ПСЗ №1 (перехрестя вулиць Бродівської і Збаразької) і ПСЗ №2 (перехрестя вулиць Торговиця, Микулинецької та Гайової).

На цих постах в 2024 році спостереження проводилися по 14 забруднюючих домішках, з них основні – завислі речовини (пил), діоксид сірки, оксид вуглецю та діоксид азоту та специфічні – оксид азоту, формальдегід, а також вісім важких металів (залізо, кадмій, манган, мідь, нікель, свинець, хром, цинк).

Середньорічні концентрації забруднюючих речовин в атмосферному повітрі обласного центру за 2024 рік в кратності ГДК становили: по пилу – 0,6 ГДК; діоксиду сірки – 0,1 ГДК; оксиду вуглецю – 1,0 ГДК; діоксиду азоту – 1,2 ГДК; оксиду азоту – 0,5 ГДК; формальдегіду – 0,9 ГДК.

Зміна середнього рівня забруднення повітря за 5 років (2020-2024 роки) по місту Тернополю показала тенденцію до збільшення вмісту у повітрі оксиду вуглецю та окремих важких металів (заліза, кадмію, цинку). Разом з тим, високих та екстремально високих рівнів забруднення в повітрі зафіксовано не було.

У 2023 році громадською організацією «ЛУН Місто» за співпраці з Тернопільською міською радою на території міста безкоштовно встановлено 7 станцій моніторингу якості атмосферного повітря на багатоквартирних будинках. Таким чином, кожен може ознайомитися із показником якості повітря у Тернополі у реальному часі. Ця опція доступна у мобільному додатку «е-Тернопіль» та на сайті «Контроль якості повітря ЛУН Місто AIR».

Як зазначають представники компанії, за результатами моніторингу встановлено, що 95% часу, впродовж якого здійснювалось спостереження, повітря у Тернополі чисте та прийнятне.

Вода, котру КП «Тернопільводоканал» подає у домівки споживачів, відповідає усім державним санітарним нормам та правилам ДСанПіН 2.2.4-171-10 «Гігієнічні вимоги до води питної, призначеної для споживання людиною», затвердженими наказом Міністерства охорони здоров'я України від 12.05.2010 №400, та ДСанПіН «Показники безпечності та окремі показники якості питної води в умовах воєнного стану та надзвичайних ситуаціях іншого характеру» затвердженими наказом Міністерства охорони здоров'я України від 22.04.2022 р. №683. Крім того, з метою покращення якості питної води, підприємством реалізовано проект з будівництва станції знезалізнення води з реконструкцією насосної станції третього підйому в м. Тернополі.

Захоронення твердих побутових відходів здійснюється на сміттєзвалищі біля с. Малашівці Зборівського району, площа якого становить 15 га. Резерв технологічної робочої частини практично вичерпано. Обсяги накопичених

на сміттєзвалищі відходів становлять понад 14 млн м³. З метою покращення екологічної ситуації міською владою побудовано та введено в експлуатацію в 2019 році сміттєсортувальну лінію.

У 2024 році обсяг збирання та перевезення твердих побутових відходів (ТПВ) на сміттєзвалище поблизу с. Малашівці Тернопільського району Тернопільської області становив 647,318 тис. куб. м (57,575 тис. т).

Запущено в дію станцію дегазації полігону побутових відходів з номінальною потужністю понад 500 кіловат, утилізовано близько 2,2 млн куб. м. газу метану, який не потрапив в атмосферу і безпечно перероблений в електроенергію. Дегазацію полігонів здійснює ТОВ «Біогаз Енерджі – Тернопіль», яка входить до групи компаній «Кліар ЕнерджіГруп». Працює станція на австрійському обладнанні «Jenbacher», яке використовується в біогазових проєктах по всій Європі.

Запроваджено роздільне сортування побутових відходів (змішані відходи, полімери, скло).

Проблемні питання, які потребують вирішення:

- порушення екологічної рівноваги через відсутність збалансованого плану забудови міста;
- відсутність сміттєпереробного комплексу та полігону захоронення неліквідних відходів;
- відсутність полігону зберігання промислових відходів;
- відсутність земельної ділянки для захоронення тварин;
- виникнення несанкціонованих стихійних сміттєзвалищ, на ліквідацію яких залучаються бюджетні кошти;
- відсутність плану управління відходами громади;
- відсутність проведеної технічної інвентаризації зелених насаджень та паспортизації об'єктів зеленого господарства;
- відсутність проєктів утримання та реконструкції парків-пам'яток садово-паркового мистецтва місцевого значення;
- відсутність схеми формування екологічної мережі та екологічного паспорта громади;
- відсутність очисних споруд зливових вод;
- відсутність системи (систем) відведення та очищення дощових і талих вод зі значної території міста;
- неналежний санітарний стан та порушений гідрологічний режим русла р. Серет.

Для вирішення проблемних питань, які на сьогодні склалися у сфері поводження з побутовими відходами необхідно:

- посилити контроль за процесом видалення побутових, великогабаритних та будівельних відходів та ініціювати укладення мешканцями населених пунктів громади договорів із суб'єктами господарювання на їх вивезення з метою недопущення систематичного утворення несанкціонованих звалищ відходів на території громади;
- розробити місцевий план управління відходами громади.

Для вирішення проблемних питань, які на сьогодні склалися у сфері природокористування необхідно:

- здійснити роботи із технічної інвентаризації та паспортизації об'єктів зеленого господарства;
- розробити схему формування екологічної мережі та екологічний паспорт громади;
- розробити проєкти утримання та реконструкції парків-пам'яток садово-паркового мистецтва місцевого значення;
- провести ліквідацію несанкціонованих звалищ відходів шляхом рекультивзації забруднених земель;
- здійснити розчищення русла р. Серет та ін.

Для вирішення проблемних питань, які на сьогодні склалися у комунальній системі водопостачання і водовідведення необхідно:

- замовити проєктно-кошторисну документацію на влаштування каналізаційних мереж та каналізаційних насосних станцій;
- провести будівництво самотісних та напірних каналізаційних колекторів в наступних мікрорайонах: «Пронятин», «Кутківці», «Дружба», «Центр», «Новий Світ», «Східний»;
- провести будівництво каналізаційних мереж по вулицях: Сонячна, А.Манастирського, С.Шагайди, Дівоча, Довбуша, провулок Дівочий, Академіка С.Балея, С.Чарнецького, Марка Вовчка, Стадникової, Садова, Є.Гребінки, Подільська, Білогірська, Чернівецька, Мостова, Мостова-бічна, Циганська, Межова, Бережанська, Микулинецька, Агрономічна, Болюха, Вишнева, Лісова, Підгірна, Приміська, Урожайна, Яблунева, провулок Микулинецький, Енергетична, Козацька, Гірняка, Підгородня, Фестивальна;
- забезпечити ліквідацію існуючих та припинення подальшого влаштування вигрібних ям.

Потенціал розвитку туризму

На території громади розташована значна кількість зон для відпочинку, в тому числі, на воді, що дає змогу розвивати туризм. У громаді нараховується дванадцять територій та об'єктів природно-заповідного фонду загальною площею 725,35 га, що становить 12,39% території громади.

Туристичні культурні ресурси включають: 345 пам'яток і пам'ятних знаків, що знаходяться під державною охороною. Громада позиціонує себе як регіональний туристичний центр, що пропонує широкий спектр розважальних та рекреаційних послуг. Активно розвивається водний туризм та різноманітні види водного спорту. Здійснюються заходи в напрямку популяризації подієвого туризму: організовуються форуми, виставки, гастрономічні заходи як на загальноукраїнському, так і на міжнародному рівнях.

Туристичну діяльність в Тернопільській МТГ здійснює понад 80 організацій. Згідно інформації на сайті Тернопільської міської ради, станом на момент створення звіту у сфері готельного бізнесу працює 23 заклади розміщення туристів: 18 готелів та 5 хостелів⁷.

З метою розвитку туризму міською владою кожні три роки затверджується відповідна програма та підводяться підсумки її виконання в попередні періоди. Протягом 2024 року діяла Програма розвитку міжнародного співробітництва та туризму Тернопільської МТГ на 2022-2024 рр., завданням якої було підвищення рівня конкурентоспроможності громади через формування її позитивного образу в міжнародному середовищі, збільшення туристичних потоків на основі як вже існуючих, так і потенційних сегментів для сприяння створенню та подальшому розвитку кластеру туризму в умовах поглиблення євроінтеграційних процесів, а також перетворення галузі туризму у стабільне і вагоме джерело надходжень бюджету громади.

На даний час діє Програма розвитку міжнародного співробітництва, туризму та промоції на 2025-2027 роки, затверджена рішенням міської ради від 13.12.2024 року.

За декілька попередніх років в рамках реалізації програм розвитку туризму було оновлено та вдосконалено туристичне ознакування (пілони) та інформаційні таблиці відповідно до сучасних вимог (шрифт Брайля, переклад на іноземні мови, QR-коди). Виготовлено відеоролик про місто та понад 200 фотоальбомів. Випущено безкоштовну туристичну мапу «98 причин відвідати Тернопіль» та «Міст багато – файне одне», буклет «Історія Тернополя: від минулого до сьогодення» (українською та англійською мовами), «Туристичний путівник», брошури та буклети: «Смачний Тернопіль»; «Перший раз у Тернополі»; «Топ-10 локацій для селфі» та інше.

На сайті міської ради створено рубрику «Тернопільвізитюей», на якій постійно оновлюються маршрути та календар екскурсій. Проведено семінар щодо підвищення кваліфікації гідів-екскурсоводів.

Проводяться численні фестивалі та ярмарки. З метою формування іміджу Тернопільської громади, як регіону відкритого та привабливого для туристів, проведено понад 42 PR-заходів, взято участь у виставці «Український космос», (м.Бережани), а також в туристичних форумах. Також було розроблено та презентовано 3 нові туристичні маршрути. Крім того, було знято сюжет про «підземелля» Тернополя на прикладі пивниці Тернопільського замку для туристичної програми телеканалу Тернопіль та проведено ряд навчально-практичних семінарів з метою розвитку туризму. Також було презентовано ряд роликів та фільмів з метою промоції туристичного потенціалу Тернополя та опубліковано декілька друкованих статей.

З метою збереження пам'ятки архітектури національного значення розпочалась реалізація проекту «Реставрація фасадів з підсилення фундаментів та зміцнення мурування стін будівлі Старого Замку 1540-1548р.р., пам'ятки архітектури національного значення за адресою вул. Замкова,12 в м.Тернополі». Мета проекту - здійснення реставрації фасадів з підсиленням фундаментів та зміцнення мурування стін будівлі Старого Замку, яка перебуває на балансі КЗ "ДЮСШ з греко-римської боротьби". Загальна кошторисна вартість проекту складає 46196,101 тис. грн. У 2023 році за рахунок коштів місцевого бюджету виконано робіт на суму 6,7 млн. грн.

В 2024 році було представлено ряд нових туристичних маршрутів: «Тернопіль. Жінки. Любов», «Тернопіль. Жінки. Любов. частина 2», «Святкування весняних свят на Тернопіллі», «Великодній Обрус», «Південь Тернопілля», «Ретро Тернопіль», «Квест Файним містом», «Тернопільські таємниці», «Тернопільські замальовки», фотоквест «Незалежний Тернопіль», «Всі дороги ведуть до Тернополя», квест «Старі фотографії», «Містичність українського краю» та вистави «Добра казка».

Тернопіль було представлено на:

- туристичному форумі «Тернопільщина вражає»;
- туристичному форумі «TernoTourism. Внутрішній туризм як засіб емоційного відновлення: відпочинок, реабілітація, інклюзія та безбар'єрність»;
- на Національному туристичному саміті.

⁷ <https://ternopolcity.gov.ua/ekonomika/turizm/27485.html>

Протягом 2024 року було організовано виїзний навчально-практичний семінар «Героїчними Стежками Тернопілля» та виїзну навчальну мандрівку «Бережани-Чесники-Рогатин, прийнято участь у ряді туристичних форумах, презентовано 4 нових туристичних маршрути та проведено квести «Ретро Тернопіль» та «Квест Файним містом». Також було створено декілька промоційних відеофільмів.

За 2024 рік було проведено 326 екскурсій (за 2023 рік – 340).

6.2. Кадровий потенціал

Демографічна ситуація в Тернопільській МТГ протягом останніх років є стабільною та характеризується переважно поступовим зростанням чисельності населення, яке в 2016-2017 рр. відбувалось за рахунок природного приросту, а в 2018-2022 рр. та - за рахунок міграційного приросту. Окрім того, чисельність населення громади збільшилась за рахунок мешканців сільських громад, приєднаних до м. Тернополя у 2018 році. Станом на 01.01.2020 р. чисельність наявного населення громади складала 223,5 тис. осіб. Станом на 01.01.2021 р. кількість населення збільшилась до 223,9 тис. осіб, станом на 01.01.2022 р. - до 227,9 тис. осіб, на початок 2023 року кількість населення складала 228,2 тис. осіб, на 01.01.2024 р. – 228,3 тис. осіб. Станом на 01.01.2025 р. кількість населення громади дещо зменшилась та складала 225 тис. осіб.

Значною перевагою громади є насиченість науковими та освітніми закладами. Згідно даних реєстру суб'єктів освітньої діяльності⁸, в громаді працюють 4 державних університети (технічний, медичний, педагогічний та Західноукраїнський національний університет), а також 12 закладів професійно-технічної освіти. Вищі навчальні заклади громади готують вчителів, економістів, менеджерів (у тому числі для сфери туризму), фахівців ІТ, юристів, інженерів. Коледжі готують музикантів, медиків, техніків, механіків, електромеханіків, будівельників, проєктувальників. Професійні ліцеї готують фахівців будівельних спеціальностей, електрогазозварників, слюсарів, водіїв, кухарів, офіціантів, кондитерів, швачок, перукарів.

6.3. Матеріальна база для розвитку бізнесу

6.3.1. Земельні ресурси, комунальне майно та якість управління ними

У Тернопільській громаді достатньо земельних ресурсів та нерухомого майна, які можуть бути використані для ведення підприємницької діяльності. Площа загального фонду земель Тернопільської міської територіальної громади становить 16 707,6 га, з них землі, які знаходяться в користуванні громадян – 2 349 га, землі лісового фонду – 1 795,0 га, землі водного фонду – 1 585,0 га, землі рекреаційного призначення – 852,0 га, землі природоохоронного фонду – 2 438,0 га, землі промисловості – 420,45 га, землі закладів оборони – 48,84 га, землі спільних підприємств – 4,58 га. Площа земель в межах населеного пункту становить 5 911,82 га, що складає 35,4% від площі громади⁹.

Здійснюється контроль за використанням та охороною земель шляхом виявлення порушень земельного законодавства та відповідного реагування. Проведена інвентаризація земельних ділянок в межах населених пунктів Тернопільської міської територіальної громади: с. Чернихів, с. Глядки, с. Плесківці, с. Кобзарівка, с. Вертелка, с. Курівці, с. Малашівці, с. Іванківці, площею 1 365 га. Також проведена інвентаризація земель, орієнтовною площею 825 га у м. Тернополі (північно-західна частина міста).

Затверджено 4 Генеральні плани населених пунктів Чернихів, Курівці, Кобзарівка, Малашівці. Виконано роботи з рекультивації земель (організація рельєфу, вертикальне планування) кварталу садибних ж/б на вул. Микулинецькій. Проведені топографо-геодезичні роботи на території громади площею 10 000 га. Розроблена Схема планування території громади. Створена геоінформаційна система введення містобудівного кадастру.

Процес продажу земельних ділянок та передача їх у оренду здійснюється за процедурою земельних торгів.

Як простежується з таблиці, в 2023-2024 роках суттєво збільшилась площа земельних ділянок в оренді.

⁸ <https://registry.edbo.gov.ua/high/61/>

⁹ За даними Програми економічного і соціального розвитку Тернопільської міської територіальної громади на 2025-2027 роки

Таблиця 10. Продаж та оренда земельних ділянок

Показник	Од.	2021 рік	2022 рік	2023 рік	2024 рік
Кількість проданих ділянок	шт.	7	2	2	1
у т. ч. через аукціони		0	0	1	0
Загальна площа проданих ділянок	га	0,16	0,42	1,11	0,02
у т. ч. через аукціони		0	0	1,06	0
Надійшло до бюджету	млн. грн.	4,45	5,18	0,93	0,42
Кількість договорів оренди на кінець періоду	шт.	6462	6520	6628	1664
Загальна площа ділянок в оренді	га	36,7	25,4	488,5	484,9
Надходження до бюджету	млн. грн.	63,4	65,6	104,7	82,1

Джерело- дані ТМР

Тернопіль став одним з перших міст України, яке приєдналося до системи «Prozorro.Продажі» з метою прозорого і ефективного продажу та надання в оренду комунального майна.

Як простежується з таблиці, в 2023 та 2024 роках суттєво зросла площа реалізованих та зданих в оренду об'єктів комунального майна, а також обсяги коштів, отриманих від цих об'єктів.

Таблиця 11. Оренда та продаж комунального майна

Показник	Од.	2021 рік	2022 рік	2023 рік	2024 рік
Кількість проданих об'єктів	шт.	15	2	7	3
у т. ч. через аукціони	шт.	11	1	6	2
Загальна площа проданих об'єктів	тис. м ²	9,8	0,05	1 339,9	73,7
у т. ч. через аукціони	тис. м ²	3,5	0	603,8	294,3
Надійшло до бюджету	млн. грн.	20,4	0,6	7 105,6	1 550
Кількість договорів оренди на кінець періоду	шт.	150	186	242	242
Загальна площа об'єктів в оренді	тис. м ²	28,4	36,7	41,96	41,46

Джерело- дані ТМР

Серед доходів від управління комунальним майном найбільшу питому вагу мають доходи від надання в оренду землі (81,55% від загального обсягу доходів від управління комунальним майном за результатами 2024 року). На другому місці за обсягами надходжень – доходи від користування комунальним майном (11,67% від загального обсягу). За результатами 2024 року обсяг доходів від управління комунальним майном склав 3,22% від обсягу власних доходів.

Таблиця 12. Структура доходів від управління комунальним майном

Показники	2024, тис. грн	структура
Частина чистого прибутку комунальних підприємств що вилучається до місцевого бюджету	1968,5	1,96%
Податок на прибуток підприємств та фінансових установ комунальної власності	884,4	0,88%
Надходження від орендної плати за користування майном, що перебуває в комунальній власності	11744,5	11,67%
Орендна плата за землю з юридичних осіб	6 6371,15	65,93%
Орендна плата за землю з фізичних осіб	15 727,3	15,62%
Кошти від продажу землі і нематеріальних активів	1251,35	1,24%
Кошти від відчуження майна, що перебуває в комунальній власності	2716,9	2,7%
Всього	100 664,12	100,0%
Питома вага доходів від управління комунальним майном в загальному обсязі власних доходів	3,2%	

Джерело- дані ТМР

Станом на 01.01.2025 року, у переліку вільного майна комунальної власності, яке може бути передане в оренду шляхом проведення аукціонів числиться 26 об'єктів загальною площею 2025,4 кв.м. Інформація щодо вільного майна оприлюднена на сайті громади. Згідно переліку об'єктів комунальної власності, що підлягають

приватизації, станом на 01.01.2025 р. було затверджено до продажу на аукціоні 10 вільних об'єктів нерухомого майна загальною площею 1190,7 кв.м.

Згідно інформації сайту Тернопільської міської ради, в громаді функціонує 28 комунальних підприємств¹⁰.

В таблиці нижче представлено результати роботи окремих комунальних підприємств за 2024 рік. Загальний фінансовий результат комунальних підприємств, наведених в таблиці, сформував збиток в обсязі 130,7 млн. грн., Як простежується з таблиці, найбільший обсяг збитків отримало КП «Тернопільводоканал».

КП «Тернопільводоканал» — підприємство критичної інфраструктури, першочерговим зобов'язанням якого є забезпечення жителів м. Тернопіль життєво необхідними послугами з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення.

Таблиця 13. Фінансовий результат роботи комунальних підприємств

Назва	Фінансовий результат за 2024 року, тис. грн
КП «Тернопільелектротранс»	-56 445,0
КП «Міськавтотранс»	187,4
КП «Тернопільський міський стадіон»	-1515,5
КП «Тернопільміськтеплокомуненерго»	-131438
КП «Тернопільводоканал»	- 91 866,0
Тернопільська кінокомісія	10,1
КП «Тернопільміськсвітло»	191,3
«Міськшляхрембуд»	- 4 138,0
«Ритуальна служба»	306
Об'єднання парків культури та відпочинку м. Тернополя»	1561,5
Всього	-130 697,2

Джерело: дані ТМР

Основним джерелом фінансування витрат, пов'язаних із господарською діяльністю КП «Тернопільводоканал» є кошти, отримані від реалізації послуг із централізованого водопостачання та централізованого водовідведення за встановленими тарифами.

У 2024 році підприємство працювало за тарифами для населення, встановленими постановою НКРЕКП від 22.12.2021 № 2845 «Про встановлення тарифів на централізоване водопостачання та водовідведення Комунальному підприємству «Тернопільводоканал», які формувалися на базі цін 2020-2021 року.

Протягом 2022-2023 року спостерігалось стрімке зростання цін на основні статті витрат на виробництво послуг з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення, на які вже у 2022 році у підприємства не вистачало коштів. У 2024 році ціни продовжили зростати, і це надалі погіршувало фінансовий стан КП «Тернопільводоканал».

Однією з найважливіших статей витрат на виробництво послуг з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення є витрати на електроенергію. Протягом 2023-2024 року ціни на електроенергію збільшились на 83,9% у порівнянні з цінами передбачені тарифами.

Для забезпечення належної якості питної води, відповідно до вимог Державних санітарних норм та правил «Гігієнічні вимоги до води питної, призначеної для споживання людиною», затверджених наказом Міністерства охорони здоров'я України від 12.05.2010 № 400 (ДСанПіН 2.2.4-171-10) підприємство використовує реагенти, вартість яких протягом 2022-2024 років зросла більше ніж у 2,5 рази.

Паливно-мастильні матеріали закладені в тарифах на рівні 25-26 гривень за літр, а фактична ціна складає 50-60 грн. за 1 літр палива.

Крім того, відбулося зростання фактичних витрат на податки і збори, планово-попереджувальні ремонти, заробітну плату, охорону об'єктів та ін.

Постановою НКРЕКП №1027 від 28.05.2024 «Про встановлення тарифів на централізоване водопостачання та централізоване водовідведення КОМУНАЛЬНОМУ ПІДПРИЄМСТВУ «ТЕРНОПІЛЬВОДОКАНАЛ» з 01.06.2024 року встановлені нові тарифи. Але через встановлення НКРЕКП обмеження на застосування для населення економічно-обґрунтованих тарифів (пункт 2 Постанови) нові тарифи охоплювали лише близько 30% обсягів реалізації підприємства.

¹⁰ <https://ternopolcity.gov.ua/komunalni-pidприємства/perelik-ta-kontakti-dani-kp/>

За результатами 2024 року КП «Тернопільводоканал» фактично отримало збитки у розмірі 91 866 тис. грн (в цілому по усіх видах діяльності), що на 83 037 тис. грн. більше, ніж у 2023 році. Зокрема, збитки від основної діяльності склали 20 261 тис. грн.

Фактичний рівень відшкодування витрат, включаючи витрати понесені підприємством на обслуговування кредиту Світового банку, відповідно складає по водопостачанню – 64% та по водовідведенню – 78%.

Здійснюється підтримка комунальних підприємств з бюджету громади.

У 2024 році було надано наступну підтримку:

1. КП «Тернопільміськтеплокомуненерго»:

- 59 700 тис. грн – фінансова підтримка для забезпечення діяльності з виробництва, транспортування, постачання теплової енергії (в т. ч. витрати на здійснення заходів по підготовці до опалювального періоду 2024/2025 рр.)
- 87 200,0 тис. грн.- кошти на поповнення статутного капіталу (для оплати за кредитними зобов'язаннями та для проведення розрахунків за інвестиційною програмою).

2. КП «Тернопільводоканал»

- 1 200,0 тис. грн.- кошти на поповнення статутного капіталу
- 342,8 тис. грн - відшкодування вартості спожитої води мешканцями сіл Г.Івачів, Д.Івачів, Плотища в межах встановлених норм (відповідно до рішення виконавчого комітету Тернопільської міської ради від 20.06.2013 №656).

Крім того, було перераховано кошти СКП «Ритуальна служба» на забезпечення статутної діяльності в обмін на корпоративні права в сумі 12 200,0 тис. грн. Виконано роботи з розробки проектної документації. Встановлено пандус. Виконувались роботи з облаштування кладовища «Пантеон героїв Тернополя» (1 черга). Встановлено надмогильні пам'ятники військовослужбовцям.

Фінансова підтримка КП ТМР «Екоресурси» – 295,0 тис. грн.

Загальна сума допомоги комунальним підприємствам за 2024 рік склала 160 937,80 тис. грн (5,14% від власних доходів бюджету громади).

6.3.2. Транспортна та промислова інфраструктура, інженерні мережі

Транспортна інфраструктура

Географічне розташування громади та її значення як крупного транспортного вузла зумовлюють вклад підприємств транспортного комплексу в дохідну частину бюджету громади. Тернопіль отримав відзнаку KyivSmartCity Forum-2018 за найвищі стандарти у розвитку транспортної інфраструктури - став переможцем в номінації «Найкраща транспортна модель міста».

У громаді функціонують майже усі види транспортних сполучень: залізничний, автомобільний, електричний, водний, які розвиваються переважно за рахунок державних та комунальних підприємств.

За межами громади функціонує аеропорт «Тернопіль», який є комунальною власністю Тернопільської обласної ради, але ще до початку війни регулярні авіаперельоти з нього не здійснювались - лише чартерні рейси. Аеропорт належить до 4 класу, має аеровокзал, пропускною спроможністю 100 пас/год та пункт пропуску через державний кордон. В перспективі планується відновлення роботи аеропорту та забезпечення його ефективного функціонування.

Промислова інфраструктура

Серед об'єктів комунальної власності громади наявні численні приміщення для здійснення промислової діяльності: виробничі будівлі, адміністративні та складські будівлі, гаражі.

Одним з найбільш важливих заходів плану місцевого економічного розвитку є робота по облаштуванню Індустріального парку «Тернопіль».

У 2018 році сесією міської ради було затверджено проєкт землеустрою щодо відведення земельної ділянки під індустріальний парк. Прийнято рішення «Про створення індустріального парку «Тернопіль» та затвердження Концепції індустріального парку «Тернопіль». Відповідно до наказу Мінекономрозвитку України, індустріальний парк включено до Реєстру індустріальних (промислових) парків України під №33.

У 2021 році переможцем конкурсу з вибору керуючого компанії індустріального парку стало КП «Підприємство матеріально-технічного забезпечення» Тернопільської міської ради.

Основною метою створення індустріального парку є забезпечення сталого економічного розвитку Тернопільської громади шляхом відновлення промислового потенціалу, впровадження сучасних технологій

промислового виробництва, створення нових робочих місць, підвищення інвестиційного іміджу регіону, збільшення надходжень до бюджету всіх рівнів. Заявлений строк функціонування – 30 років.

Функціональне призначення парку: переробна промисловість (первинна та вторинна переробка сільськогосподарської сировини, виробництво харчових продуктів, виробництво продуктів дитячого харчування); професійна наукова та технічна діяльність (дослідницька діяльність на предмет покращення якості продукції та використання нових технологій, IT-кластер). Потенційними партнерами також можуть виступити підприємства, що спеціалізуються у сфері транспорту та складського господарства; тимчасового розміщення та організації харчування; адміністративного та допоміжного обслуговування. На території індустріального парку може бути створено до 1 100 нових робочих місць.

Учасники індустріального парку отримують в оренду земельні ділянки, повністю облаштовані відповідною інфраструктурою та інженерними мережами, пільги в оподаткуванні та митних зборах (відповідно до Закону України «Про індустріальні парки»); можливості налагодити нові партнерські відносини з іншими учасниками парку.

За рахунок створення індустріального парку планується вирішити питання надання пільг для інвесторів (у відповідності до Закону України «Про індустріальні парки»), що дозволить підвищити інвестиційну привабливість громади та створить умови для запровадження нових технологій.

Інженерні мережі

Водопостачання

За водопостачання, водовідведення та роботу каналізаційних мереж в громаді відповідає КП «Тернопільводоканал». Основними джерелами водопостачання Тернопільської МТГ є підземні води Волинсько-Подільського артезіанського басейну та поверхневих вод р.Серет. Система водопостачання громади складається з двох водозаборів, двох насосних станцій другого підйому, станції знезалізнення води Тернопільського водозабору, насосної станції третього підйому та 14 резервуарів чистої води загальним об'ємом 44,2 тис.м³, що становить 85% добової подачі води у мережу. Щорічне споживання свіжої води коливається в межах 11-12 млн м³.

Водопостачання громади здійснюється з 30 артезіанських свердловин, розташованих на двох майданчиках.

Водозабір «Тернопільський» складається з 14 свердловин продуктивністю 100 м³/годину кожна. Водозабір «Верхньо-Івачівський» складається з 16 свердловин, 4 з них – продуктивністю 350-400 м³/годину кожна, а решта 12 – продуктивністю 250 м³/годину кожна.

Система водовідведення складається із самотливних колекторів, каналізаційних насосних станцій (КНС), напірних трубопроводів та каналізаційних очисних споруд (КОС). Стічні води самотливими колекторами надходять до восьми каналізаційних насосних станцій. Три КНС (№1, 2, 8) перекачують стоки напірними трубопроводами в системи самотливних колекторів інших басейнів каналізування, на інші КНС, а п'ять КНС (№4, 5, 7, 9, 10) перекачують стічні води на каналізаційні очисні споруди. Після очисних споруд очищені води скидаються у річку Серет.

Реалізується КП «Тернопільводоканал» проєкт «Модернізація, реконструкція і заміна існуючих систем централізованого водопостачання та водовідведення м. Тернополя» в рамках програми «Розвиток міської інфраструктури-2».

Станом на 01.01.2025 р. із 370,13 км водопровідних мереж – 223,0 км перебувають в зношеному стані, із 298,0 км каналізаційних мереж – 177,5 км перебувають в зношеному стані. Також існує проблема в застарілій технології та зношеному стані об'єктів, які ще не пройшли реконструкцію – Тернопільський водозабір та каналізаційні очисні споруди.

За приблизними оцінками, для реалізації проєктів пов'язаних з водопостачанням та водовідведенням необхідні наступні обсяги фінансових ресурсів :

- «Реконструкція комплексу будівель та споруд водозабору «Тернопільський», включаючи реконструкцію водогонів з метою збільшення зони подачі води» - 535 млн грн.
- «Реконструкція каналізаційних очисних споруд з будівництвом цеху обробки мулу» - 840 млн грн.
- «Реконструкція водогонів DN800 та DN1000 від с. Верхній Івачів до м. Тернопіль» - 380 млн грн.
- «Реконструкція аварійних ділянок напірно-самотливних колекторів системи централізованого водовідведення м. Тернопіль» - 380 млн грн.

Газопостачання

Розподіленням та постачанням природного газу займається ПрАТ «Тернопільміськгаз». Загальна протяжність газопроводів складає 1 423,2 км. ПрАТ «Тернопільміськгаз» обслуговує¹¹: підземних газопроводів – 957,6 км; дворових вводів – 535,6 км; газорегуляторних пунктів – 48 штук; шкафних газорегуляторних пунктів – 377; комунально-побутових об'єктів – 3 396; промислових підприємств – 136; квартир – 111,4 тис.; катодних станцій – 109; газових приладів – 224,5 тис. шт. Ступінь зносу основних засобів підприємства становить понад 70%.

Згідно даних, розміщених на сайті підприємства, за 2022 рік ПрАТ «Тернопільміськгаз», було переміщено 58,35 млрд м³ природного газу. Оновлені дані протягом дії воєнного стану не оприлюднюються.

Теплопостачання

Система централізованого теплопостачання громади охоплює приблизно 80% території забудови громади та забезпечує тепловою енергією житловий фонд, комунально-побутові, соціально-культурні та інші господарські об'єкти. На наданні послуг з опалення та гарячого водопостачання спеціалізується Комунальне підприємство теплових мереж «Тернопільміськтеплокомуненерго». Теплопостачання в громаді забезпечують 32 котельні, які працюють на газоподібному паливі; 7 паливних та 45 теплових пунктів. Сумарна потужність котельних становить 615,801 Гкал/год., протяжність теплових мереж в двотрубному вимірі складає 176,6 км.¹² Рівень зношеності мереж централізованого опалення та гарячого водопостачання м. Тернополя становить близько 60%. Частина з них знаходиться в стані близькому до аварійного і потребує негайної заміни.

Для централізованого теплопостачання використана традиційна схема. Теплова енергія генерується на районних, квартальних та будинкових котельних з відповідно розвинутою системою транспортування, приготування гарячої води відбувається на центральних або групових теплових пунктах.

Продовжується реалізація інвестиційних проєктів: «Реконструкція системи теплопостачання» - реалізовує КП «Тернопільміськтеплокомуненерго».

Постачання електроенергії

На ринку постачання електроенергії працюють компанії ВАТ «Тернопільобленерго» (розподіл електроенергії) та ТОВ «Тернопільелектропостач» (постачання споживачам).

Утримання електромереж зовнішнього освітлення здійснюється КП «Тернопільміськвітло».

6.3.3. Енергоефективність

Міська рада приділяє суттєву увагу підвищенню енергоефективності. В рамках проєкту Світового банку «Україна – трансформаційне підвищення енергетичної ефективності в містах» розроблено Програму енергетичної трансформації міста та каталог рекомендацій з енергетичної ефективності пріоритетних секторів. Термомодернізацію бюджетних установ визначено пріоритетним завданням для Тернопільської міської ради.

Тернопільська громада реалізує численні проєкти, спрямовані на підвищення енергоефективності, в тому числі, за участю міжнародних організацій.

У 2021 році закінчилася реалізація проєкту «Реконструкція системи зовнішнього освітлення м. Тернополя «Світло без ртуті». В рамках проєкту виконано реконструкцію системи освітлення на 59 вулицях міста та замінено 2 640 світильників з ртутними та натрієвими лампами на економічні LED світильники. Проведені заходи дозволи скоротити витрати електроенергії в 5 разів та зменшити видатки на утримання системи зовнішнього освітлення. Передбачається щорічна економія споживання електроенергії у секторі зовнішнього освітлення міста більше ніж 2 тисячі МВт.

Протягом 2021-2022 рр. було проведено модернізацію 9 найбільших котельень підприємства, в результаті якої замінено фізично зношене і морально застаріле котельне обладнання. Проведення модернізації позитивно вплинуло на зменшення викидів шкідливих речовин в повітря, а також дозволило знизити споживання ресурсів на виробництво одиниці теплової енергії – природного газу на 6,2% в середньому за місяць в опалювальний період, електричної енергії на 32% в середньому за місяць в опалювальний період на окремих об'єктах підприємства.

Проєкт «DemoUkraineDH – Тернопіль» реалізовано за підтримки міжнародної організації «Північна екологічна фінансова корпорація» (НЕФКО). Встановлено 25 ІТП (житлові будинки та лікарні), які працюють в режимі пусконаладжувальних робіт, в тому числі 13 ІТП забезпечують цілодобову подачу гарячої води. Переобладнано котельню по вул. Купчинського, 14а (переведено існуючі газові котли на біопаливо (палети) шляхом заміни пальників). Завдяки цьому споживання електроенергії зменшилось майже на 40%, а споживання

¹¹ За даними звіту емітента ЦП за 2020 рік: <http://tmgaz.te.ua/fckfiles/file/Zvit2020.pdf>

¹² <https://teplo.te.ua/about.php>

газу - майже на 20%.

Продовжується реалізація проєкту «Глибока термомодернізація будівель закладів освіти м. Тернополя» спільно з Європейським інвестиційним банком у рамках «Програми розвитку муніципальної інфраструктури України». Планується проведення термомодернізації 39 закладів освіти. Внаслідок реалізації проєкту передбачається: зменшення витрат на оплату комунальних послуг, комфортне перебування учнів та працівників у закладах, скорочення викидів парникових газів (CO₂) на 20%, в результаті зменшення потреби закладів в тепловій і електричній енергії – біля 9 177 тон в рік. Протягом 2023 року було реалізовано заходи проєкту у ЗДО №32 та проводилась модернізація харчоблоків, шкільних їдалень, заміна застарілого, технологічного, холодильного обладнання, тощо: ЗЗCON°4; Школа – колегіум ім. Й. Сліпого ; ЗЗCON° 13; ЗЗCON°18; ТГ №30. У 2024 році було завершено роботи із термомодернізації будівлі закладу дошкільної освіти №32.

Продовжується реалізація проєкту «Розвиток міської інфраструктури-2» по модернізації систем водопостачання та водовідведення. Виконані заходи: закупівля обладнання для хіміко-бактеріологічної лабораторії питної води та лабораторії водовідведення; придбання автотранспортної техніки: в новозбудованому корпусі станції знезалізнення проведено монтування фільтрувальних блоків італійської фірми Culligan. Проєктом передбачено, що таких буде сім. Тривають роботи по шести контрактах. КП «Тернопільводоканал» розроблені та впроваджуються інвестиційні програми, в яких передбачено в т.ч. заходи зі зниження питомих витрат електроенергії (енергозбереження).

В рамках проєкту «Підвищення енергоефективності в секторі централізованого теплопостачання України» по модернізації систем теплопостачання шляхом придбання ІТП та зменшення викидів CO₂здійснено модернізацію 9 котельнь, влаштовано мережеві насоси з перетворювачами частоти. Проєктом передбачено встановлення 467 індивідуальних теплових пунктів (ІТП) за кошти ФЧТ. Здійснено поставку 192 ІТП.

У 2023 році Тернопільську міську раду було обрано учасником Проєкту «Енергоефективність громадських будівель в Україні», який фінансуватиметься в рамках фінансової угоди між Україною та Європейським інвестиційним банком щодо термомодернізації будівель міської комунальної лікарні швидкої допомоги та комунальної міської лікарні №2. Планується реалізація 6 субпроєктів, за якими вже підготовлено проєктно-кошторисну документацію.

Проєкт «Реконструкція системи теплопостачання» реалізовує КП «Тернопільміськтеплокомуненерго» за рахунок кредитних та грантових коштів Європейського Банку Реконструкції та Розвитку (ЄБРР) і Фонду Східноєвропейського партнерства з енергоефективності (фонд Е5Р). Введено в експлуатацію 7 великих циркуляційних насосів (разом з необхідним обладнанням) на котельнях по вул. Київській (5 насосів) та вул. Купчинського (2 насоси). Щодо влаштування 287 ІТП для 208 будинків - 200 шт. ІТП – завезено для монтажу. Проведено реконструкцію котельні по вул. Лесі Українки.

Крім цього, з метою підвищення енергоефективності будівель в напрямку до класу А та зменшення споживання енергоресурсів, проводиться термомодернізація будівель багатоповерхового житлового фонду на умовах співфінансування за участю в програмі «Енергодім» державної установи «Фонд енергоефективності». В 2023 році завершено роботи із термомодернізації будинку на вул. Вільхова, 2, виконуються роботи житлового будинку за адресою вул. Іванни Блажкевич, 7.

6.3.4. Торгівельна, фінансова та бізнес-інфраструктура

В громаді наявна значна кількість торговельних приміщень. В тому числі, в оренду надаються торговельні площі у ТРЦ загальним обсягом понад 100 тис м². Найбільші серед торговельних центрів: ТРЦ «Подoliaни», що має 50 тис. м² торговельних площ та конференц-зал на 2 тис. учасників. Також торговельні площі надаються в оренду, наприклад, в наступних торговельних центрах: ТЦ «Орнава» (15 тис. м²), ТЦ «Рай Центр» (9 тис. м²), Тернопільський центральний універмаг (5,8 тис. м²), ТРЦ «Марципан» (4,6 тис. м²), ТРЦ «Площа Ринок» (4 тис. м²), ТВЦ «Атріум»(2 тис. м²).

Сучасні офісні приміщення надаються в оренду в наступних офісних центрах: «К 15», «Плазма», «Андріївський», «Молоко» та інші.

В громаді функціонують 89 банківських відділень (4 відділення на 10 тис. населення, що значно більше, ніж по Україні в цілому).

6.4. Міська промислова та інвестиційна політика

6.4.1. Місцеві податки

Ставки місцевих податків та пільги по них, що діють на момент створення звіту, встановлено рішенням Тернопільської міської ради №7/35/5 від 06.06.2019 р. «Про місцеві податки і збори Тернопільської міської територіальної громади» (зі змінами)¹³.

Рішенням ради встановлено: податок на нерухоме майно, транспортний податок, плата за землю, єдиний податок, збір за місця для паркування транспортних засобів та туристичний збір.

6.4.1.1. Податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки

Ставка податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, встановлена залежно від розташування об'єктів нерухомості (відповідно до меж економіко-планувальних зон). Згідно Податкового кодексу, сума податку за 1 м² розраховується шляхом множення розміру мінімальної заробітної плати на ставку податку. За рішенням міської ради, ставка коливається від 0,1% до 1,5% (в залежності від розташування та цільового призначення нерухомості). При цьому ставка податку 1,5%, що відповідає максимальній ставці, передбаченій Податковим кодексом, застосовується виключно для ігорних будинків та казино.

Пільги на сплату податку за житлову нерухомість (в розмірі 100%) встановлені: мешканцям громади-учасникам АТО, членам їх сімей та членам сімей загиблих. Для інших мешканців громади та юридичних осіб встановлена 100% пільга на сплату податку за присадибні господарські будівлі та допоміжні нежитлові приміщення.

Також 100% пільга за сплатою податку на нежитлову нерухомість передбачена для наступних юридичних осіб: лікувально-профілактичні заклади Тернопільської міської ради, благодійні організації та соціальні будинки: дитячі будинки, інтернати для людей похилого віку та інвалідів, притулки для переселенців та безхатченків тощо.

6.4.1.2. Плата за землю

Плата за землю складається із земельного податку та орендної плати. Ставка податку на земельні ділянки коливається (в залежності від наявності грошової оцінки та цільового призначення земель) від 0,03% до 1,5% (від нормативної грошової оцінки ділянки або нормативної грошової оцінки одиниці площі рілля по області, якщо оцінка ділянки не проведена). Тобто верхня границя встановленої ставки земельного податку є нижчою за максимальну ставку, передбачену Податковим кодексом.

Розміри річної орендної плати за землю у відсотках від нормативної грошової оцінки землі на території Тернопільської міської територіальної громади встановлено наступні:

- для розміщення та обслуговування банківських, фінансових та кредитних установ – 3,5%;
- для розміщення та обслуговування автозаправних станцій – 8%;
- для обслуговування прибудованих орендованих, викуплених та інших нежитлових приміщень – 3%;
- для будівництва та обслуговування гаражних кооперативів та індивідуальних гаражів – 0,1%;
- для обслуговування існуючих та новозбудованих багатоквартирних житлових будинків та іншої житлової забудови – 0,1%;
- наданих громадянам для будівництва та обслуговування житлового будинку, господарських будівель та споруд – 0,1%;
- наданих суб'єктам господарювання для ведення особистого господарства, сінокосіння та випасання худоби, садівництва і городництва – 3%;
- наданих суб'єктам господарювання в користування з земель водного фонду – 4%;
- для будівництва та обслуговування інших будівель громадської забудови (03.15) – лише в частині земельних ділянок для будівництва, створення і функціонування індустріального парку – 0,1 %;
- для будівництва та обслуговування будівель торгівлі (03.07) - для будівництва та обслуговування зупинок громадського транспорту з об'єктами торгово-побутового призначення – 12%.
- інші земельні ділянки - 3%.

Пільги (у розмірі 100%) передбачені для: індустріального парку, комунальних парків, регіональних ландшафтних парків, дендрологічних і зоологічних парків, пам'яток природи та парків-пам'яток садово-паркового мистецтва, ділянок, відведених під будівництво закладів бюджетної сфери, спортивних споруд комунальної власності та для земель лікувально-профілактичних закладів Тернопільської міської ради. Крім того, 100% пільгами користуються: органи державної влади та органи місцевого самоврядування, органи прокуратури, військові формування, оборонні підприємства, аварійно-рятувальні організації, благодійні організації та організації що здійснюють управління житловим фондом (ЖЕК, ОСББ тощо) по земельних ділянках, зайнятих житловим фондом.

¹³ <https://ternopolcity.gov.ua/politika-regulyatorna/podatki-i-zbori-ternopolya/pro-mistsevi-podatki-i-zbori-na-2023-rik/>

6.4.1.3. Транспортний податок

Транспортний податок встановлено із розрахунку на календарний рік у розмірі 25 тис. грн за кожен легковий автомобіль, що є об'єктом оподаткування згідно із ст.267 Податкового кодексу України.

6.4.1.4. Єдиний податок

Єдиний податок для 1 та 2 групи підприємців встановлено на рівні максимальної ставки, передбаченої Податковим кодексом: відповідно 10% та 20% від прожиткового мінімуму.

6.4.1.5. Збір за місця для паркування транспортних засобів

Збір за місця для паркування встановлено в розмірі 0,02% від мінімальної заробітної плати, встановленої на 01.01.2020 року (нижче, ніж максимальна ставка 0,75% , передбачена Податковим кодексом).

6.4.1.6. Туристичний збір

Туристичний збір на 1 особу розраховується за кожен добу тимчасового розміщення особи у місцях проживання (ночівлі), визначених підпунктом 268.5.1 п. 268.5 статті 268 Податкового кодексу України шляхом множення ставки податку на розмір мінімальної заробітної плати, встановленої законом на 1 січня звітного (податкового) року. Максимальні ставки, передбачені Податковим кодексом: 0,5% - для внутрішнього туризму та 5% для в'їзного туризму.

На даний час діють наступні ставки податку, встановлені міською радою:

- для внутрішнього туризму - 0,15%, якщо вартість проживання за одну добу складає до 200 грн та 0,25% при вартості понад 200 грн.
- для в'їзного туризму - 0,3%, якщо вартість проживання за одну добу складає до 200 грн та 0,5% при вартості понад 200 грн.

Таким чином, навіть верхні границі ставок є значно нижчими за максимально можливі.

6.4.2. Організація надання адміністративних та дозвільних послуг

У Тернопільській МТГ працює Центр надання адміністративних послуг, через який громадяни та суб'єкти господарювання мають можливість отримати 400 видів послуг(в тому числі 243 види - для підприємців).

Надається 118 електронних послуг. З 12.10.2023 триває надання послуг з використанням спеціального комплексу «Мобільний кейс» (37 електронних послуг) для обслуговування людей на виїзді.

Створено віддалені робочі місця адміністраторів ЦНАП у с. Курівці, с. Чернихів, с. Кобзарівка, с. Іванківці та с. Городище. Запроваджено електронний кабінет користувача на сайті ЦНАПу та онлайн-консультації для суб'єктів звернень.

Таблиця 14. Статистика роботи ЦНАП

Період	Видача документів дозвільного характеру	Надані консультації
2023 рік	1 790	4 742
2024 рік	1 933	4 857

Джерело – дані ТМР

В таблиці наведено статистику роботи ЦНАП. Як простежується з таблиці, за 2024 рік показники з кількості наданих консультацій та видач документів дозвільного характеру перевищують обсяги послуг, наданих ЦНАП протягом 2023 року.

6.4.3. Зусилля влади, спрямовані на розвиток малого бізнесу

Малий бізнес відіграє важливу роль в економіці громади.

Таблиця 15. Інформація про розвиток малого підприємництва

№ п/п	Назва показників	Одиниця виміру	Станом на 01.01.2024	Станом на 01.01.2025
1	Кількість суб'єктів малого підприємництва-малих підприємств			
	- зареєстровано, всього	одиниць	7 205	7 429
	- діючих, всього	одиниць	3 422	3 529
	- кількість діючих малих підприємств на 10 тис. населення	одиниць	152	157
2	Кількість суб'єктів малого підприємництва – фізичних осіб			
	- зареєстровано, всього	одиниць	19 687	20 424
	- діючих, всього	одиниць	10 237	10 620
3	Чисельність працюючих у сфері малого підприємництва, всього	одиниць	49 135	50 791
4	Надходження від суб'єктів малого підприємництва до бюджету громади	млн. грн.	1 085,8	1 303,5
5	Частка надходжень малих підприємств у надходженнях до бюджету громади	%	35,0	41,7

Джерело- дані ТМР

Місцева влада працює над зменшенням адміністративних бар'єрів, підвищенням рівня бізнес-культури, промоцією інвестиційних можливостей громади та створенням сприятливого інституційного середовища.

Протягом останнього десятиріччя в громаді затверджуються та реалізуються програми за рахунок фінансування з бюджету громади, спрямовані на розвиток підприємницької діяльності.

В 2019 році з метою спрощення процедури оформлення оренди, було прийнято рішення міської ради про автоматичне продовження договорів оренди земельних ділянок та оренди приміщень та про зменшення розміру сплати пайової участі для виробників у випадку відкриття нових об'єктів.

На сайті Тернопільської міської ради оприлюднюється та оновлюється важлива інформація для бізнесу: інвестиційний паспорт Тернопільської міської територіальної громади, інвестиційні проекти, галузеві та грантові програми, місцеві податки та збори, реєстр діючих регуляторних актів, інтерактивна карта реєстру комунального майна.

Організовано роботу Центру обслуговування платників (ЦОП), проводяться семінари та круглі столи, консультації з новозареєстрованими платниками податків з питань подання звітності в електронному вигляді тощо.

З метою формування конкурентного середовища та розвитку добросовісної конкуренції, серед суб'єктів господарювання впроваджено електронні аукціони на право розміщення тимчасових споруд для підприємницької діяльності на території Тернопільської громади.

Здійснюється інформування підприємців щодо кредитних та грантових можливостей та надається допомога в підготовці грантових і кредитних заявок. Проводяться конкурси бізнес-проектів, підприємці залучаються до участі в міжнародних ділових зустрічах, переговорах, конференціях, семінарах, форумах ділового партнерства тощо.

Ведеться інформаційно-роз'яснювальна робота серед населення щодо можливості започаткувати власну справу за сприянням служби зайнятості. Також проводиться професійне навчання безробітних на замовлення роботодавців у вигляді семінарів, круглих столів, прес-конференцій та брифінгів.

01 березня 2023 року відбулась презентація бізнес-акселератора «Відважна» для українок, які мріють про старт власної справи або вже заснували мікро- чи мале підприємство.

Ведеться робота з налагодження партнерських зв'язків між освітніми установами громади й бізнесу. Вищі навчальні заклади мають право самостійно змінювати навчальні програми, тому включення до них дисциплін,

що стосуються розвитку підприємницької діяльності, а конкретний зміст навчання має визначатись на основі консультацій із зацікавленими представниками бізнесу.

На території громади працюють наступні організації, що сприяють розвитку підприємництва :

- КНП «Місто інновацій»;
- Центр підтримки підприємців Дія. Бізнес;
- Територіальне відділення Асоціації платників податків України в Тернопільській області;
- Громадська організація «Ліга підприємців» «Українська справа»;
- ТОГО «Підприємці Галичини»;
- Рада з питань розвитку малого та середнього підприємництва;
- Коаліція Громадських організацій «Тернопільський Центр Реформ»;
- Спілка підприємців (фізичних осіб) "ринок"
- Регіональне відділення українського союзу промисловців і підприємців в Тернопільській області

Аналіз діяльності суб'єктів малого та середнього підприємництва, проведений на території громади, виявив наявність ряду не вирішених системних проблем, які уповільнюють розвиток підприємництва на території громади, зокрема:

- брак кваліфікованих кадрів;
- відтік робітничих кадрів за кордон;
- потреба в автоматизації виробничих процесів;
- низька купівельна спроможність населення;
- відсутність податкових пільг для новостворених підприємств;
- складність конкуренції з «тіньовим» бізнесом;
- незадовільне забезпечення комунікаційної, інформаційної, консультативної сфери підприємницької діяльності;
- недосконала система підготовки та перепідготовки кадрів для суб'єктів малого і середнього підприємництва.

Саме на вирішення цих проблем була спрямована Програма розвитку малого та середнього підприємництва на 2023-2024 роки». Мета Програми - забезпечення підтримки малого та середнього підприємництва в умовах воєнного стану, стимулювання його розвитку, створення сприятливого бізнес-середовища шляхом консолідації зусиль місцевих органів влади, суб'єктів підприємницької діяльності, громадських організацій, об'єднань підприємців тощо задля покращення розвитку малого та середнього підприємництва.

Завдання Програми:

- зменшення регуляторних бар'єрів для підприємницької діяльності;
- вдосконалення процесу надання адміністративно-дозвільних процедур;
- інформаційно-аналітичне забезпечення малого та середнього підприємництва;
- фінансова та інвестиційна підтримка малого та середнього підприємництва, ресурсне забезпечення;
- підвищення кваліфікаційного рівня та активізація самозайнятості населення;
- сприяння виходу на нові ринки.

Для досягнення мети було передбачено виконання наступних заходів:

- розширення переліку електронних послуг;
- актуалізація переліку регуляторних актів;
- сприяння розвитку діалогу між бізнесом та владою;
- вдосконалення механізмів фінансової підтримки суб'єктів МСБ, в тому числі релокованих підприємств;
- посилення ринкових позицій та підтримка місцевих виробників;
- сприяння інтеграції МСП в контексті євро інтеграційних процесів;
- активізація самозайнятості населення, стимулювання створення нових робочих місць.

В рамках виконання Програми розвитку малого та середнього підприємництва, протягом 2023-2024рр. було здійснено значну кількість заходів. У тому числі:

1. Реалізовано проект «Обличчя бізнесу в громаді». Реалізація здійснювалася спільно з ГО «Вест Юкрейн діджитал» в межах грантового конкурсу з системної підтримки малого і середнього підприємництва на замовлення програми міжнародної співпраці «EU4Business: відновлення, конкурентоспроможність та інтернаціоналізація МСП», яку спільно фінансують Європейський Союз і уряд Німеччини та виконує Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ). Загальна сума проекту складала 1 799 000,00 грн. Метою проекту було підвищення рівня обізнаності Тернопільської міської ради щодо можливостей сектору МСП та розроблення заходів для вирішення проблем та сприяння розвитку МСП, впровадження програм з

вдосконалення знань з маркетингу та розширення ринків збуту. В рамках проекту було розроблено Інвестиційний профайл громади, де відображена інформація про вільні земельні ділянки, приміщення, інвестиційні проекти, а також окремий новий розділ «Інвестиції та можливості» в мобільному додатку E-Ternopil.

2. Регулярно оновлювались матеріали в рубриках «Підприємництво» та «Інвестиції» на сайті міської ради, а також на сторінці управління економіки, промисловості та праці в соціальній мережі Фейсбук.

3. Проводились семінари, тренінги, практикуми, вебінари, круглі столи, Інтернет-конференції та телефонні консультації для підприємців. Публікувались в ЗМІ матеріали з питань застосування податкового законодавства та розповсюджувалась друкована продукція з консультативними матеріалами.

4. Здійснювалось залучення суб'єктів підприємництва до участі у ділових зустрічах з представниками регіонів України та іноземних держав шляхом організації їх участі в публічних заходах: конференціях, ярмарках, форумах тощо.

5. Проводились спеціалізовані семінари, конференції, тематичні засідання (в т.ч. - в онлайн форматі), спрямовані на активізацію самозайнятості та професійної самореалізації внутрішньо переміщених осіб, а також спеціалізовані семінари та тематичні засідання для жіночої аудиторії та для учасників бойових дій.

6. Науковцями закладів вищої освіти здійснювались роботи зі створення та впровадження науково-технічної продукції на замовлення суб'єктів підприємницької діяльності.

7. З метою збільшення кількості суб'єктів малого і середнього підприємництва, зменшення фінансового навантаження на роботодавця, створення нових робочих місць, на виконання заходів Програми розвитку малого і середнього підприємництва на 2023-2024 роки затверджено Положення про фінансову підтримку малого та середнього підприємництва, яка передбачала:

- компенсацію роботодавцям витрат на загальнообов'язкове державне соціальне страхування при працевлаштуванні військовослужбовців, звільнених з лав Збройних сил України;
- часткове відшкодування вартості придбання генераторів суб'єктам малого та середнього підприємництва;
- компенсацію витрат на реалізацію проектів, спрямованих на створення (розвиток) власного бізнесу.

8. Було реалізовано місцеву ініціативу «Підприємцем бути легко» в рамках проекту «Підтримка швидкого економічного відновлення українських муніципалітетів», який фінансується урядом Німеччини і реалізується німецькою федеральною компанією GIZ (ПРООН GIZ). Мета проекту – створення якісної, сучасної та інноваційної інфраструктури для підтримки бізнесу громади. Загальна сума проекту 736 305,61 дол. США, в тому числі грант 610 110,49 дол. США.

В рамках реалізації проекту було створено простір «Open Space Тернопіль» площею до 1200 м², в тому числі:

- простір для комунікації для 100 осіб;
- конференц-зал на 150 осіб;
- 25 облаштованих місць для роботи підприємців та зацікавлених осіб;
- облаштований шоурум для 25-30 осіб.

Ефект від реалізації проекту: збереження щонайменше 10 видів бізнесу МСП та 100 робочих місць діючих підприємців та реєстрація 25 нових суб'єктів МСП.

9. Здійснювався перегляд чинних регуляторних актів на предмет їхньої лояльності до бізнесу, представники бізнесу залучались до публічного обговорення рішень, що стосуються діяльності малого та середнього підприємництва та перспективних напрямків розвитку громади.

10. З метою покращення кадрового забезпечення малого і середнього підприємництва, проводились «Дні кар'єри», презентації роботодавця, міні-ярмарки вакансій, конференції (в т.ч. - в онлайн форматі).

11. Для просування продукції місцевих товаровиробників було проведено 52 спеціалізовані сільськогосподарські ярмарки.

Крім того, з метою підтримки ветеранського бізнесу в громаді рішенням міської ради від 15.12.2023 №8/34/29 було затверджено Програму підтримки ветеранів та членів їх сімей на створення (розвиток) власного бізнесу на 2024-2025 роки. В рамках Програми в 2024 році фінансовою підтримкою на розвиток власного бізнесу скористалися 6 суб'єктів (5 ветеранів і 1 дружина ветерана), яким надано компенсацію витрат по 6 реалізованих проектах у сферах торгівлі, громадського харчування, виробництва з деревини та наукових досліджень на суму 686 650,0 грн., завдяки чому було створено нові робочі місця.

На даний час діє також «Програма розвитку малого і середнього підприємництва на 2025-2026 роки», затверджена рішенням міської ради від 13.12.2024 року.

6.4.4. Якість організації комунікації з потенційними інвесторами

Тернопіль приймає участь в різноманітних тематичних заходах, форумах та конференціях: Тернопільщина Invest, Kyiv Smart City Forum, Бізнес для розумних міст тощо.

Також проводиться активна робота у напрямку співробітництва з містами-партнерами Тернополя. На даний час громада співпрацює з 30 муніципалітетами європейських та інших міст. Серед них – міста-побратими (4 міста), Партнерські міста (19 міст), Дружні міста (7 міст).

Тернопільська міська рада є одним із співзасновників Агенції регіонального розвитку. Основними напрямками діяльності Агенції є формування позитивного іміджу, підвищення інвестиційної привабливості Тернопільщини, розроблення та реалізація проєктів регіонального розвитку, залучення іноземних інвестиційних та кредитних ресурсів, міжнародної технічної допомоги для розвитку громади.

З метою отримання сучасного досвіду оперативного планування місцевого економічного розвитку, створення ефективного партнерства та співфінансування заходів Тернопільська міська рада приєдналася до Ініціативи ЄС «Мери за Економічне Зростання». За активну діяльність у напрямку євроінтеграції, розвитку економіки, енергоменеджменту, зміцнення міжнародних зв'язків та поширення європейських цінностей Тернополю присвоєно почесні нагороди Ради Європи: Диплом Ради Європи, Почесний Прапор Ради Європи, Почесна Таблиця Ради Європи.

Ведеться співпраця з місцевим бізнесом щодо зацікавлення інвесторів у використанні територій непрацюючих промислових підприємств, об'єктів незавершеного будівництва, неефективно використовуваних земельних ділянок, що перебувають у приватній власності тощо. Регулярно проводяться інвестиційні конкурси та доповнення переліку інвестиційно-привабливих об'єктів і проєктів. Протягом 2022-2024 років було проведено 13 конкурсів об'єктів для інвестицій.

Протягом 2024 року було укладено 3 інвестиційні договори: 22.02.2024 року №58 щодо реконструкції нежитлових приміщень комунальної власності: котельні (108,6 кв.м) та гаражів (69,5 кв.м) під медичний центр з підземним паркінгом і гаражами, м. Тернопіль, вул. Замкова, 10; від 17.09.2024 року №59 щодо будівництва та реконструкції існуючої зупинки громадського транспорту «Вул. Слівенська» з об'єктом торгово-побутового призначення, м. Тернопіль, вул. Слівенська (до центру); від 12.12.2024 року №60 щодо будівництва та реконструкції існуючої зупинки громадського транспорту «Магазин «Універсам» (до центру) з об'єктом торгово-побутового призначення, м. Тернопіль, проспект Злуки.

З метою Створення іміджу громади як території, дружньої для інвестора, представники громади приймають участь в різноманітних інформаційних заходах (як в онлайн-форматі, так і особисто): у форумах, бізнес-зустрічах, круглих столах, бізнес-сніданках, прес-конференціях тощо.

Як було вказано вище, протягом 2023 року було Розроблено Інвестиційний профайл громади, де відображена інформація про вільні земельні ділянки, приміщення, інвестиційні проєкти, а також створено окремий новий розділ «Інвестиції та можливості» в мобільному додатку E-Ternopil.

Представники місцевої ради протягом 2023-2024 рр. приймали участь в численних публічних заходах.

2023 рік:

- в експерт-сесії «Інвестиційний паспорт та інвестиційні процеси громади» (Клуб мерів);
- у Міжнародній виставці та конференції ReBuild Ukraine (м. Варшава, Польща);
- у туристичній виставці в м.Тарнув (Польща). Було створено відео, підготовлена роздаткова поліграфія, представники громади частували учасників виставки печивом за давніми рецептами, які використовуються в екскурсіях «Смачний Тернопіль».
- в міжнародному форумі «Туристичними шляхами українського Поділля» (м. Тульчин);
- в I національному туристичному форумі (м. Чернівці).

2024 рік:

- у туристичному форумі «Тернопільщина вражає»;
- в міжнародному форумі «Мережа демократичної стійкості» (м. Сараєво, Боснія);
- в конференції «Стратегічне партнерство: поглиблення польсько-українських відносин у європейському контексті»;
- у круглому столі «Копенгагенські критерії членства в ЄС: чи спроможна Україна витримувати конкурентний тиск ринку ЄС?»;
- у туристичному форумі «TernoTourism. Внутрішній туризм, як засіб емоційного відновлення: відпочинок, реабілітація, інклюзія та безбар'єрність»;
- в II Національному Туристичному Саміті (м. Львів);

- в он-лайн дискусії «Потенціал приєднання України до Угоди про Транс-тихоокеанське партнерство»;
- в щорічній конференції Файне ІТ 2024;
- в конференції «Демократія в умовах війни: залучення та найкращі практики у громадах України»;
- в форумі Міжнародного комітету локальної демократії ICLD в межах співпраці між містами Тернопіль та Роннебі, місто Брюссель (Королівство Бельгія).

За 2022-2024 рр. було організовано понад 100 візитів іноземних делегацій та інші заходи щодо співробітництва з міжнародними фінансовими та грантовими організаціями, в тому числі 38 візитів - протягом 2024 року. Підписано 7 партнерських угод (2 – в 2022 році, 3 – в 2023 році та 2 – в 2024 році).

На даний час в громаді діє «Програма розвитку міжнародного співробітництва, туризму та промоції на 2025-2027 роки», затверджена рішенням міської ради від 13.12.2024 року.

6.4.5. Досвід успішної реалізації інвестиційних проєктів

Тернопільська МТГ має успішний досвід реалізації інвестиційних проєктів, в тому числі, з залученням коштів міжнародних організацій. Крім того, до початку війни було реалізовано ряд проєктів за рахунок коштів ДФРР та за рахунок субвенції на реалізацію проєктів.

Приклади проєктів у співпраці з міжнародними інституціями:

Завершені проєкти:

1. Проєкт «DemoUkraineDH – Тернопіль» (модернізація котелень) реалізовано за підтримки міжнародної організації Північна екологічна фінансова корпорація (НЕФКО). Бюджет проєкту: 655 тис. євро, кредит НЕФКО – 355,0 тис. євро та грант Фонду Східноєвропейського партнерства з енергоефективності (E5P) – 300,0 тис. євро.
2. Реалізовано проєкт «Реконструкція системи зовнішнього освітлення м. Тернопіль «Світло без ртуті» за підтримки міжнародної організації Північна екологічна фінансова корпорація (НЕФКО). Бюджет проєкту: 17,250 млн грн, в тому числі грант 5,0 млн грн.
3. Проєкт «Пізнаймо один одного – українці в Сувалках, поляки в Тернополі» в рамках Програми транскордонного співробітництва «Польща-Білорусь-Україна 2014-2020». Бюджет проєкту: 16 140,71 євро. Реалізацію проєкту успішно завершено. За результатами проєкту проведено ряд культурних заходів, які популяризували польську культуру в Тернополі, та українську в Сувалках.
4. У рамках третьої фази Впровадження Програми «U-LEAD з Європою» в частині модернізації Центрів надання адміністративних послуг проведено капітальний ремонт приміщень віддалених робочих місць ЦНАПу, отримано меблі, комп'ютерну техніку та ознакування ЦНАПу.
5. Проєкт «Обличчя бізнесу в громаді» реалізовано спільно з ГО «Вест Юкрейн діджитал» в межах грантового конкурсу з системної підтримки малого і середнього підприємництва на замовлення програми міжнародної співпраці «EU4Business: відновлення, конкурентоспроможність та інтернаціоналізація МСП», яку спільно фінансують Європейський Союз і уряд Німеччини (через GIZ). Загальна сума проєкту 1 799 000,00 грн. Метою проєкту було підвищення рівня обізнаності Тернопільської міської ради щодо можливостей сектору МСП та розроблення заходів для вирішення проблем та сприяння розвитку МСП, впровадження програм з вдосконалення знань з маркетингу та розширення ринків збуту.
6. Місцева ініціатива «e-TERNOPIL - open governance» реалізовано Тернопільською міською радою в рамках проєкту «Місцеві ініціативи щодо відкритого врядування та прав людини на місцевому рівні в Україні», що впроваджується Радою Європи та Конгресом місцевих і регіональних влад. В рамках ініціативи оновлено функціонал «Портал мешканця», його наповнення інструментами електронної демократії (е-опитування, е-консультації) та створення доступних для замовлення щонайменше 10-ти адміністративних послуг. Даний функціонал буде доступний для використання через Портал мешканця та у додатку «e-Тернопіль». Розмір гранту 797,4 тис. грн.
7. Проєкт «Підприємцем бути легко» був реалізований в рамках проєкту «Підтримка швидкого економічного відновлення українських муніципалітетів», який фінансується урядом Німеччини і реалізується німецькою федеральною компанією Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH. (ПРООН GIZ). Загальна сума проєкту 736 305,61 дол. США, в тому числі грант 610 110,49 дол. США. В рамках реалізації проєкту було створено простір «Open Space Тернопіль» площею до 1200 м²-інноваційну інфраструктуру для підтримки бізнесу громади.
8. Проєкт «Мери за економічне зростання 2021-2024». Впровадження портфельного підходу до муніципальних перетворень в рамках ініціативи ЄС ПРООН. В рамках проєкту проведено соціальні

дослухання мешканців громади, відбулись навчання щодо формування Портфоліо, проект Портфоліо презентовано керівництву громади, бізнес-середовищу та громадськості на заході «Діалог партнерів: презентація та обговорення портфоліо міських перетворень, розробленого для міста Тернопіль», визначено подальші напрями розвитку громади. У співпраці з проектом «Мери за економічне зростання», від Програми розвитку ООН в якості благодійної допомоги отримано 4 портативні джерела живлення малої потужності та 5 портативних зарядних пристроїв.

9. У рамках Проекту енергетичної безпеки України, що фінансується Агентством США з міжнародного розвитку «USAID» Тернопіль отримав чергову міжнародну технічну допомогу. Для потреб міста від іноземних партнерів передано сервісний автомобіль для проведення аварійно-ремонтних робіт. Обладнання доставлене для користування КП «Тернопільтеплокомуненерго». Отримана допомога – це продовження співпраці в рамках Проекту енергетичної безпеки України. Раніше Тернопіль вже отримав екскаватор JCB (Англія). Окрім того, раніше передано також труби й з'єднувальні частини трубопроводів вартістю понад 35 млн грн.

Проекти, що тривають:

1. Проект «Розвиток міської інфраструктури-2» по модернізації систем водопостачання та водовідведення Тернополя. Бюджет проекту: 36,7 млн дол. США (Світовий банк та Фонд чистих технологій).
2. Проект «Підвищення енергоефективності в секторі централізованого тепlopостачання України» по модернізації систем тепlopостачання шляхом придбання ІТП та зменшення викидів CO₂. Бюджет проекту: 24,6 млн дол. США (Світовий банк та Фонд чистих технологій). Станом на 01.04.2025 року проведено реконструкцію теплових мереж на п'яти ділянках центрального тепlopостачання, здійснено модернізацію 9 котельнь, влаштовано мережеві насоси з перетворювачами частоти. Проектом передбачено встановлення 467 індивідуальних теплових пунктів (ІТП) за кошти ФЧТ. Станом на 01.04.2025 року здійснено поставку 192 ІТП.
3. Проект «Реконструкція системи централізованого тепlopостачання м. Тернопіль» реалізується за рахунок кредитних та грантових коштів Європейського Банку Реконструкції та Розвитку (ЄБРР) і Фонду Східноєвропейського партнерства з енергоефективності (фонд E5P). Бюджет проекту: 18,0 млн. євро, у тому числі 8,0 млн євро – грантові кошти.
4. Підпроект «Оновлення рухомого складу автобусного парку КП «Міськавтобус» у місті Тернопіль» в рамках Проекту «Міський громадський транспорт України», що реалізовується за кредитні кошти ЄІБ.
5. Підпроект «Оновлення електротранспорту міста Тернополя» реалізовується за кредитні кошти ЄІБ у розмірі 5,5 млн. євро в межах Проекту «Міський громадський транспорт України – II». Проект реалізовується Тернопільською міською радою
6. Підпроект «Глибока термомодернізація будівель закладів освіти м. Тернополя» в рамках Проекту «Програма розвитку муніципальної інфраструктури України». Реалізовується Тернопільською міською радою за кредитні кошти ЄІБ.
7. У рамках Програми Interreg NEXT «Польща-Україна 2021-2027» в частині реалізації Великих Інфраструктурних Проектів розпочато реалізацію проекту «Стале управління водними ресурсами: шлях ревіталізації Західної України та Східної Польщі». Загальна вартість проекту 988 597,0 євро, в тому числі грант для м.Тернополя – 889 737,3 євро
8. У 2023 році було розпочато реалізацію проекту «Будівництво багатоквартирного житлового будинку за адресою м. Тернопіль, вул. Микулинецька 116» в рамках грантової програми дій від Північної Екологічної Фінансової Корпорації (НЕФКО) «Житло для внутрішньо переміщених осіб (ВПО) та відновлення звільнених міст України / Housing for internally displaced persons (IDPs) and rehabilitation of liberated cities in Ukraine». Розмір та валюта гранту: до 9,5 млн євро.

ВИСНОВОК

Кредитний рейтинг Тернопільської МТГ підтверджено на рівні uaA з прогнозом «у розвитку».

Рейтинг інвестиційної привабливості Тернопільської МТГ підтверджено на рівні invA+.

Проведений кредитно-рейтинговий аналіз та аналіз інвестиційного середовища Тернопільської МТГ включає оцінку якісних та кількісних факторів, які обумовлюють рівень кредитного рейтингу та рейтингу інвестиційної привабливості громади. Прикладами якісних факторів є: організація взаємодії між окремими гілками місцевої влади, прозорість діяльності місцевої влади, наявність планів розвитку громади і ефективність їхньої реалізації, міська промислова та інвестиційна політика та інше. Прикладами кількісних факторів є: показники соціально-економічного розвитку Тернопільської громади, виконання бюджетних показників, оцінка поточних та капітальних доходів і видатків, рівень покриття доходами боргових зобов'язань, загальна ліквідність бюджету тощо.

Агентство має методологію, відповідно до якої здійснюється оцінка тих чи інших факторів, але не використовує виключно фіксовані вагові коефіцієнти для кожного з показників, оскільки, на думку IBI-Rating, значущість окремих показників може змінюватися в залежності від конкретних обставин, в тому числі, від комбінації значень інших факторів. Тому, в додаток до вагових коефіцієнтів, агентством використовуються «матриці відповідності», що відображають залежність рівня рейтингу від комбінації значень різних факторів. Використання таких матриць дозволяє врахувати, що при певних значеннях деяких показників, значення ряду інших показників може бути не суттєвим або менш суттєвим, ніж при інших значеннях. Крім того, агентством застосовується також система «стоп факторів», що обмежують рівень рейтингу за наявності певних фактів або невиконання окремих умов.

Для проведення аналітичного дослідження були використані матеріали, отримані від Виконавчого комітету Тернопільської міської ради, а також інформація з відкритих джерел, яку рейтингове агентство вважає достовірною.

Деякі кількісні дані, що аналізуються у звіті, наведені після відповідного округлення. У зв'язку з цим значення одних і тих самих показників, які наводяться у звіті більше одного разу, можуть не збігатися, а підсумкові значення окремих показників можуть не відповідати арифметичній сумі їх складових.

Директор

Олександр КАЛАШНИКОВ

Директор муніципального департаменту

Диляра МУСТАФАЄВА

ДОДАТКИ

ПОКАЗНИКИ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ТЕРНОПІЛЬСЬКОЇ МТГ

Показник	Од. виміру	2022 рік	2023 рік	2024 рік	Динаміка 2024 р. / 2023 р.
Чисельність наявного населення (н.к.п.)	тис. осіб	228,2	228,3	225,0	-1,4%
Середньооблікова кількість штатних працівників за IV кв.	тис. осіб	59	71,4	65,7	-8,0%
Кількість зареєстрованих безробітних	тис. осіб	нд	1,36	0,5	-62,9%
Середньомісячна з/п в м. Тернополі	грн.	13250	15284	19729	29,1%
Обсяг реалізованої промислової продукції	млн. грн.	16 503,70	19 920,40	23 282,1	16,9%
Обсяг реалізованої промислової продукції на особу в м. Тернополі	грн.	73 300,00	87 331,00	103 476,00	18,5%
Освоєно капітальних інвестицій	млн. грн.	2945,6	3331,1	4595,8	38,0%
Обсяг капітальних інвестицій на особу в м. Тернополі	грн.	12 908,81	14 594,09	20 425,78	40,0%
Введення в експлуатацію житла	тис. м ²	78,4	102,4	100,9	-1,5%
Обсяг введення в експлуатацію на особу в м. Тернополі	м ²	0,34	0,45	0,45	-0,04%
Обсяг виконаних будівельних робіт	млн. грн.	нд	2091,1	1968,3	-5,9%
Роздрібний товарооборот	млн. грн.	13 090	14 070	16 690	18,6%
Роздрібний товарооборот на особу в м. Тернополі	грн.	57 366,24	61 642,94	74 177,78	20,3%
Експорт товарів	млн. \$	225	286,8	285,2	-0,6%
Імпорт товарів	млн. \$	214,8	400,0	360,9	-9,8%
Зовнішньоторговельний оборот	млн. \$	440,2	686,8	646,1	-5,9%
Зовнішньоторговельний оборот на особу в м. Тернополі	грн.	1 928,99	3 008,98	2 871,56	-4,6%
Бюджетна забезпеченість на особу в м. Тернополі	грн.	11 375,47	13 579,94	13 906,25	2,4%

Джерело - Тернопільська міська рада, розрахунок: IBI-Rating

БЮДЖЕТНІ ПОКАЗНИКИ

Надходження до бюджету Тернопільської МТГ

Основні статті	2022 рік	2023 рік	2024 план	2024 факт	Динаміка	Виконання плану на 2024 рік
Податкові надходження	2 435 373,01	2 845 883,07	2 771 720,75	2 885 844,84	1,40%	104,12%
питома вага в надходженнях, %	77,51%	77,40%	74,73%	74,20%	-3,20%	-
Податок на доходи фізичних осіб	1 730 236,52	1 953 985,82	1 689 887,60	1 792 067,67	-8,29%	106,05%
Податок на прибуток підприємств	722,53	-3 916,15	720,00	884,41	-122,58%	122,84%
Внутрішні податки на товари та послуги	163 280,05	258 820,97	332 000,00	265 745,08	2,68%	80,04%
Місцеві податки та збори, з них:	540 012,62	635 875,77	748 079,55	825 878,95	29,88%	110,40%
- земельний податок	23 062,76	26 459,20	28 200,00	26 264,33	-0,74%	93,14%
- орендна плата за використання землі	65 555,09	78 273,93	86 600,00	82 098,47	4,89%	94,80%
- податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки	76 996,58	122 603,44	136 000,00	160 944,02	31,27%	118,34%
- податок на транспортні засоби	788,77	1 030,99	1 127,00	1 997,85	93,78%	177,27%
- єдиний податок	368 925,21	402 420,37	491 002,55	548 896,65	36,40%	111,79%
Інші податкові надходження та платежі	1 121,29	1 116,66	1 033,60	1 268,73	13,62%	122,75%
Неподаткові надходження	147 668,29	238 420,99	145 603,78	229 107,28	-3,91%	157,35%
питома вага в надходженнях, %	4,70%	6,48%	3,93%	5,89%	-0,59%	-
Доходи від власності та підприємницької діяльності	27 346,92	14 574,02	17 405,00	22 650,37	55,42%	130,14%
Адміністративні збори, платежі, доходи від некомерційного продажу, у т. ч.:	30 811,16	30 249,20	32 800,00	31 642,28	4,61%	96,47%
- плата за надання адміністративних послуг	23 597,33	19 073,60	20 450,00	16 756,23	-12,15%	81,94%
плата за оренду ЦМК та іншого комунального майна	6 926,00	10 693,61	9 600,00	11 750,00	9,88%	122,40%
- державне мито	287,83	481,99	500,00	886,05	83,83%	177,21%
Надходження коштів пайової участі у розвитку інфраструктури міста	10 462,50	14 234,92	10 000,00	11 244,35	-21,01%	112,44%
Власні надходження бюджетних установ	77 354,15	177 662,10	83 048,67	160 775,16	-9,51%	193,59%
Інші неподаткові надходження	1 693,56	1 700,74	2 350,11	2 795,12	64,35%	118,94%
Доходи від операцій з капіталом	7 031,86	7 717,03	6 500,00	3 968,23	-48,58%	61,05%
питома вага в надходженнях, %	0,22%	0,21%	0,18%	0,10%	-0,11%	-
Кошти від продажу основного капіталу	1 851,34	7 171,29	3 000,00	2 716,88	-62,11%	90,56%
Кошти від продажу землі і нематеріальних активів	5 180,52	545,75	3 500,00	1 251,35	129,29%	35,75%
Цільові фонди	5 615,45	7 600,77	9 257,50	9 985,98	31,38%	107,87%
питома вага в надходженнях, %	0,18%	0,21%	0,25%	0,26%	24,21%	102,87%
Разом власні доходи	2 595 688,61	3 099 621,86	2 933 082,03	3 128 906,33	0,94%	106,68%
питома вага в надходженнях, %	82,62%	84,30%	79,08%	80,45%	-3,85%	-
Трансферти	546 184,95	577 167,46	775 705,93	760 207,22	31,71%	98,00%
питома вага в надходженнях, %	17,38%	15,70%	20,92%	19,55%	3,85%	-
Всього	3 141 873,56	3 676 789,32	3 708 787,96	3 889 113,55	5,77%	104,86%

Джерело – дані ТМР

ТОВ «Рейтингове агентство «ІВІ-Рейтинг»,
вул. Антоновича, 172, оф. 1014,
м. Київ, 03150

тел: (044) 362 90 84

e-mail: office@ibi.com.ua

web: www.ibi.com.ua